

РАХУНКОВА ПАЛАТА

РІШЕННЯ

від 13 липня 2021 року № 15–4

м. Київ

Про розгляд Звіту про результати аналізу системи загальнообов'язкового державного пенсійного і соціального страхування та соціального захисту населення

Відповідно до статті 98 Конституції України, статей 7, 25, 26, 35 і 36 Закону України «Про Рахункову палату» розглянуто Звіт про результати аналізу системи загальнообов'язкового державного пенсійного і соціального страхування та соціального захисту населення.

За підсумками розгляду Рахункова палата

ВСТАНОВИЛА:

У 2019–2020 роках на соціальний захист населення та реалізацію соціальних гарантій і стандартів у зведеному бюджеті України передбачено понад 600 млрд гривень. Бюджети страхових фондів (Пенсійного фонду України (далі – ПФУ), Фонду державного соціального страхування (далі – Фонду страхування) і Фонду соціального обов'язкового державного страхування на випадок безробіття (далі – Фонд безробіття) за цей період становили 1022,2 млрд грн, з яких ПФУ передбачено понад 90 відс. (11 відс. валового внутрішнього продукту (далі – ВВП)). Зважаючи на постійний дефіцит коштів, ПФУ залучено на виплату пенсій 297,8 млрд грн позик з єдиного казначейського рахунка, з яких погашено поточних позик на суму 283,7 млрд гривень.

У 2019 і 2020 роках частка видатків зведеного бюджету на соціальний захист і забезпечення у ВВП в Україні становила 8,1 і 8,3 відс., що є доволі високим показником, який відповідає рівню таких високорозвинених країн,

як Фінляндія, Ірландія, Ісландія (середній показник в ЄС – 6 відсотків). Водночас спостерігається тенденція до зменшення цього показника (з 9,6 відс. у 2017 році до 8,1 відс. у 2019 році), скорочення частки видатків на соціальний захист і забезпечення у зведеному бюджеті. Так, з місцевих бюджетів на соціальний захист і забезпечення у 2019 році виділялося до 18,2 відс. усіх видатків місцевих бюджетів, а у 2020 році цей показник зменшився до 5 відсотків: за 2019 рік виділено 103,2 млрд грн, у 2020 році видатки скоротилися до 24 млрд грн (на 77 відсотків).

Соціальний захист набуває все більшого значення для населення на тлі негативного впливу соціально-демографічних, економічних та безпекових чинників. Зросла чисельність вразливих верств населення в Україні, з'явилися нові категорії, які потребують соціального захисту, при цьому переважна більшість населення не задоволена якістю та доступністю соціальних послуг. Багато років поспіль прогнозі розрахунки на соціальні витрати не узгоджено з джерелами доходів і встановленими державою розмірами пільг і гарантій. Десятиріччями в Україні формувалась надмірна кількість різного роду пільг, допомог і компенсацій, розмір багатьох з яких не враховує сучасних економічних реалій, до того ж держава не має достатніх фінансових можливостей для забезпечення відповідних виплат. Як наслідок, нівелювання соціального значення таких гарантій для населення та зростання заборгованості держави за позовами з питань захисту соціальних прав, задоволеними судами на користь громадян. Велика кількість надбавок, доплат і підвищень до пенсії переобтяжує систему пенсійного страхування і перетворює її на громіздку систему соціального забезпечення.

I. Міністерством соціальної політики України (далі – Мінсоцполітики) проведено роботу з ідентифікації сучасних ключових проблем у сфері надання соціальних послуг, зокрема: недосконалість системи соціальних послуг; низький рівень охоплення населення якісними соціальними, реабілітаційними та психологічними послугами; обмеженість кількості фахівців із соціальної роботи, соціальних працівників, які надають соціальні послуги в територіальних громадах; наявність значних обсягів тіньової зайнятості; неналежний контроль за наданням соціальної підтримки. Законодавчим реагуванням на ці проблеми стало прийняття нового Закону України «Про соціальні послуги», що набрав чинності з 01.01.2020. При цьому станом на 01.06.2021 не розроблено низки нормативно-правових актів, необхідних для виконання цього Закону: порядку взаємодії суб'єктів надання соціальних послуг; порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах; методики проведення моніторингу надання соціальних послуг та оцінки їх якості. На стадії розроблення Реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг, який має бути створено у 2021 році в

межах видатків державного бюджету, передбачених на формування та виконання Національної програми інформатизації.

Через неухвалення своєчасних управлінських рішень щодо нормативного врегулювання правових прогалин (зокрема, внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для реалізації пілотного проекту «Розвиток соціальних послуг») та карантинні обмеження, запроваджені у 2020 році, Мінсоцполітики заходи з поліпшення системи надання соціальних послуг на рівні об'єднаних територіальних громад не реалізовано. Передбачені на цю мету за бюджетною програмою за КПКВК 2501490 «Реалізація пілотного проекту «Розвиток соціальних послуг» видатки у сумі 100 млн грн протягом року скорочено. Також за КПКВК 2501510 «Компенсація частини витрат на здійснення заходів з реалізації державних програм соціального захисту населення» (далі – КПКВК 2501510) із передбачених 150 млн грн видатки скорочено на 140 млн грн, а із загальної суми відкритих асигнувань за КПКВК 2501510 (10 млн грн) не використано 8 923,2 тис. гривень.

1. З метою поліпшення системи надання соціальних послуг населенню протягом останніх трьох років за ініціативою Мінсоцполітики здійснено заходи з оптимізації системи соціального захисту населення, зокрема, в частині розмежування повноважень щодо формування і реалізації державної політики у сфері соціального захисту, здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки та за дотриманням прав дітей. У результаті оптимізації адміністративних видатків Мінсоцполітики досягнуто економії і ці видатки скорочено з 246 до 124 млн гривень. У 2020 році створено центральний орган виконавчої влади – Національну соціальну сервісну службу України (далі – Нацсоцслужба), а у 2021 році заплановано створення її територіальних органів, які безпосередньо мають забезпечити управління системою соціальних послуг, контролювати одержання громадянами якісних соціальних послуг і дотримання соціальних стандартів. Утворення територіальних органів Нацсоцслужби суттєво збільшує обсяг видатків з державного бюджету, необхідних для забезпечення їх функціонування, а тому досягнута у 2019–2020 роках економія є тимчасовою.

2. Мінсоцполітики як головним органом у системі центральних органів виконавчої влади (далі – ЦОВВ), відповідальним за формування та реалізацію державної політики у сфері соціальної політики і соціального захисту, не створено надійної високотехнологічної системи планування видатків на виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення особам, що потребують соціального захисту держави, і прозорого механізму контролю за їх використанням.

Незважаючи на наявність низки автоматизованих систем і електронних реєстрів (зокрема, Єдиного державного автоматизованого реєстру

осіб, які мають право на пільги (далі – ЄДАРП)), Мінсоцполітики не використовує їх дані при плануванні, а отже, не володіє узагальненими даними щодо потреби у видатках для усіх категорій осіб, зареєстрованих в органах соціального захисту, яким необхідна соціальна допомога держави. Через обмеженість бюджетних коштів Мінсоцполітики потребу на 2019 і 2020 роки визначало в межах доведених граничних обсягів на підставі даних органів соціального захисту обласних і Київської міської державних адміністрацій (далі – органи соцзахисту) щодо кількості осіб пільгових категорій, якими подано відповідні заяви, що не відповідали реальній чисельності пільгових категорій, які мають бути забезпечені державними допомогамі і виплатами.

Постійні зміни у структурі Мінсоцполітики, виконання функцій головного розпорядника більш як за 30 бюджетними програмами щороку і розпорошеність повноважень у сфері соціального захисту між різними ЦОВВ (Міністерство у справах ветеранів України, Міністерство економіки України), які є головними розпорядниками ще за 6 бюджетними програмами, а також різне правове регулювання підходів до порядку визначення розмірів соціальних допомог і компенсацій та відсутність єдиної автоматизованої системи обліку пільг і їх одержувачів, створюють ризики ухвалення непродуктивних рішень з управління системою планування видатків на виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг.

3. Результати проведеної у 2020 році Міністерством фінансів України (далі – Мінфін) верифікації державних допомог, пільг і субсидій засвідчили, що загальна сума коштів, яка підлягає поверненню за рекомендаціями щодо усунення невідповідностей у різних реєстрах, становить понад 26 млн грн, що свідчить про необхідність поліпшення контролю за адресністю надання різних видів соціальної допомоги. Разом з тим на сьогодні не вирішено актуального питання функціонування єдиної інформаційної системи соціальної сфери з комплексною системою захисту інформації, створення якої безрезультатно триває з 2006 року.

Протягом 2018–2020 років Мінсоцполітики не забезпечено виконання договору з Консорціумом у складі Belintech Ltd, ПрАТ «Центр комп'ютерних технологій «Інфо Плюс», ТОВ «Лайм системс» і ТОВ «Лайм системс карт сервіс» (далі – Консорціум) щодо розроблення і удосконалення прикладного програмного забезпечення інформаційної системи управління. Головні причини – системні прорахунки у складанні технічного завдання проєкту Єдиної інформаційно-аналітичної системи управління соціальною підтримкою населення України (E-SOCIAL) та неправильне визначення етапності виконання робіт.

Створена Мінсоцполітики на вимогу Комітету Верховної Ради України з питань бюджету Міжвідомча робоча група з оцінки ефективності впровадження

та шляхів подальшої побудови Єдиної інформаційно-аналітичної системи управління соціальною підтримкою населення України (E-SOCIAL) **рекомендувала зупинити подальші роботи зі створення програмного забезпечення E-SOCIAL.**

Мінсоцполітики спільно з Міністерством цифрової трансформації України у листопаді 2020 року **ініційовано запровадження експериментального проєкту з реалізації функціоналів першої черги Єдиної інформаційної системи соціальної сфери** (далі – Експериментальний проєкт), метою якого є створення Єдиного соціального реєстру на технологічній базі Реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування ПФУ та подальше його **наповнення даними з інших джерел інформації**, в тому числі централізованого банку даних з проблем інвалідності, центрального сховища Мінсоцполітики, та **на початку 2021 року розірвано договір з Консорціумом.**

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 11.11.2020 № 1278 «Про запровадження експериментального проєкту з реалізації функціоналів першої черги Єдиної інформаційної системи соціальної сфери» Мінсоцполітики доручено вирішити питання фінансування реалізації Експериментального проєкту за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги. Мінсоцполітики надіслано до Фонду «Євразія» звернення про зацікавленість продовження співпраці з ним у рамках меморандуму про співробітництво, а також технічні вимоги із створення Єдиної інформаційної системи соціальної сфери для подальшого використання в роботі. **Отже, у 2021 році Мінсоцполітики розпочато третю спробу із створення єдиної інформаційної системи соціальної сфери.** При цьому у 2006–2012 роках **35 млн дол. США позики МБРР Мінсоцполітики витрачено нерезультативно і непродуктивно** на придбання обладнання та програмного забезпечення для створення інформаційно-аналітичної системи соціального захисту населення.

У разі недосягнення цілей Експериментального проєкту з реалізації функціоналів першої черги єдиної інформаційної системи соціальної сфери як продовження проєкту створення Єдиної інформаційно-аналітичної системи управління соціальною підтримкою населення України (E-SOCIAL), використані в 2018–2019 роках кошти позики МБРР (майже 1 млн дол. США) також будуть непродуктивними.

Рекомендації Рахункової палати, зокрема щодо пришвидшення темпів впровадження всієї системи E-SOCIAL, забезпечення ефективної координації роботи всіх залучених сторін із впровадження окремих складових системи E-SOCIAL із визначенням відповідальності за несвоєчасне та неякісне виконання необхідних заходів, Мінсоцполітики вчасно не виконано та у зв'язку з обранням принципово іншої стратегії розробки системи на час аудиту не можуть бути застосовані до Експериментального проєкту.

Перенесення термінів розроблення прикладного програмного забезпечення фактично призвело до внесення змін до Угоди про позику від 09.07.2014 № 8404-UA між Україною та МБРР (Проект «Модернізація системи соціальної підтримки населення України») і відстрочило до 2023 року процес об'єднання існуючих баз даних і систем Мінсоцполітики, ПФУ, Державної служби зайнятості, Мінветеранів, Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю (далі – ФСЗІ) зі створеною комплексною системою захисту інформації. У разі недосягнення індикаторів, визначених змінами до Угоди про позику, є ризик неотримання 10 млн дол. США за позику МБРР.

Відсутність єдиної інформаційної системи соціальної сфери унеможлиблює своєчасний збір, перевірку достовірності відомостей та оброблення актуальної інформації, забезпечення доступу до даних щодо соціальних виплат, допомоги, пільг, соціальних послуг і житлових субсидій, відносин надавачів та отримувачів соціальної підтримки, інформації про нарахування та проведення виплат, а також захист таких даних.

У 2019–2020 роках Мінсоцполітики не використано виділених 35973,5 тис. грн для створення передбаченого Законом України від 07.12.2017 № 2229 «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (далі – Закон № 2229) Реєстру випадків насильства. На час проведення аналізу такий Реєстр не створено, а отже, мети створення – облік випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, попередження повторних випадків та надання комплексної і своєчасної допомоги постраждалим – не досягнуто. Єдина інформаційна система соціальної сфери без Реєстру випадків насильства не буде мати завершеного вигляду.

II. Основним соціальним стандартом для реалізації державою конституційної гарантії громадян на достатній життєвий рівень є законодавчо встановлений прожитковий мінімум. При цьому спроби Мінсоцполітики забезпечити такий розмір прожиткового мінімуму, який враховує реальний рівень цін та потреби населення, стримуються економічною неспроможністю держави. Методика, за якою визначається прожитковий мінімум, потребує оновлення, зокрема, набори продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг, які не переглядаються всупереч законодавству, є застарілими та не забезпечують врахування усіх потреб. Як наслідок, законодавчо встановлений прожитковий мінімум для всіх соціальних і демографічних груп у 2017–2020 роках більш як вдвічі був нижчим за фактичний прожитковий мінімум, що обраховується Мінсоцполітики.

Мінімальна заробітна плата із січня 2017 року значно зросла (з 3200 до 6000 грн у січні 2021 року) і з січня 2021 року вже щомісяця перевищувала фактичний прожитковий мінімум (у січні 2021 року – на 699 грн, лютому 2021 року – на 732 грн, березні 2021 року – на 556 грн, квітні 2021 року – на 508 гривень).

Водночас у зв'язку з інфляційними процесами темпи зростання мінімальної заробітної плати поступово зменшуються.

Мінімальна пенсія, що відповідає законодавчо встановленому прожитковому мінімуму, зростає повільно і не досягає фактичного прожиткового мінімуму, розрив між її розміром і мінімальною заробітною платою з 2017 року збільшився з 2,6 до 3,4 раза внаслідок стрімкого підвищення мінімальної заробітної плати. При цьому на початок 2021 року лише 1,2 із 11,1 млн осіб отримували пенсійні виплати, що були нижчими або відповідали прожитковому мінімуму для цієї категорії осіб. За рахунок доплати за кошти державного бюджету у 2019, 2020 роках для майже 2,2 млн осіб, які мали необхідний страховий стаж (30 / 35 років), але низький заробіток, мінімальну пенсійну виплату наближено до 2000 і 2100 грн відповідно, що в 1,6 і 1,5 раза менше середнього фактичного прожиткового мінімуму на ці роки (3103,1 і 3253,1 грн).

На початок 2021 року більшість пенсіонерів (75 відс.) отримували пенсію за віком у середньому в розмірі 3539 грн, що дещо перевищувало середній фактичний прожитковий мінімум для цієї категорії осіб за 2020 рік.

Заходи Уряду, з одного боку, певним чином зменшували нерівність у доходах різних верств населення, передусім пенсіонерів, а з іншого – фактично нівелювали вплив заробленого страхового стажу і заробітку на страхові виплати. Ця проблема є особливо актуальною на тлі запровадження накопичувальної пенсійної системи, підвищення пенсійного віку тощо.

Таким чином, **головна проблема ефективності системи соціального захисту населення на всіх рівнях державного управління – порушення принципів економічної залежності видатків на споживання від отриманих доходів і ВВП, заниження розмірів основних соціальних стандартів і незабезпеченість правового регулювання безпосередньої залежності між сплаченими страховими внесками та виплатами з них.**

1. Верховною Радою України, Урядом і Мінсоцполітики вжито заходів для вирішення питань соціального захисту населення у відповідь на кризові явища в економіці, завдяки чому чітко визначено умови отримання субсидій, здійснено перехід від безготівкових розрахунків до механізму надання пільг і житлових субсидій у грошовій формі. У результаті зазначеного та при збільшенні мінімальної та середньої пенсій, заробітної плати, протягом 2018–2020 років значно зменшилась кількість одержувачів цих виплат і, відповідно, навантаження на державний бюджет.

Так, у 2018 році 50 відс. усіх домогосподарств України звернулися за субсидіями на оплату житлово-комунальних послуг (7,4 млн господарств), 5,4 відс. – за субсидією на придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива (0,8 млн господарств). Сума виплат таких субсидій у 2018 році становила 45,1 млрд грн (43,1 та 2 млрд відповідно), проте вже у

2020 році відбулося значне зменшення кількості домогосподарств, які отримують субсидії. На час аналізу субсидії на оплату житлово-комунальних послуг отримували 20,6 відс. усіх домогосподарств в Україні (3 млн домогосподарств), а на придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива – 2,3 відс. (0,34 млн домогосподарств).

Урядом також ухвалено зміни до нормативних документів, які зменшують суми призначених субсидій: зменшено соціальні нормативи користування житлово-комунальними послугами, щодо яких держава надає пільги і субсидії. Як наслідок, у 2020 році обсяг виплачених субсидій зменшився на 43,2 відс. порівняно з 2018 роком і становив 25,6 млрд грн (24,4 та 1,2 млрд грн відповідно).

У 2021 році відбулося спрощення процедури подання документів для отримання субсидій, зокрема, розширено перелік установ, які приймають заяви, надано можливість подавати заяви поштою та в електронній формі. При цьому у квітні і травні 2021 року знову посилено обмеження щодо отримання субсидій, а згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2020 № 247 у наступному місяці, що настане за місяцем, в якому буде відмінено карантин, встановлений Урядом з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (далі – COVID-19), **заплановано підвищення базової норми сплати за житлово-комунальні послуги з 15 до 20 відс. середньомісячного сукупного доходу домогосподарства, що може призвести до подальшого зменшення кількості субсидіантів та значного скорочення обсягу наданих субсидій.** Водночас економічний стан домогосподарств не змінився на краще, а отже, немає передумов для впровадження таких змін. Зростає частка витрат на оплату житла та комунальних послуг і продуктів, обсяг цих витрат збільшується швидше, ніж грошові доходи домогосподарств із середнім рівнем доходу, заборгованість населення з оплати житлово-комунальних послуг за 2018–2020 роки зросла в 2,5 раза і на початок 2021 року становила 81 млрд грн, рівень оплати у цілому знижується.

Запровадження запланованих змін без чіткої ідентифікації вразливих верств населення створює ризики незабезпечення їх субсидіями, зменшення рівня соціального захисту у цій сфері, а також може призвести до збільшення заборгованості населення з оплати житлово-комунальних послуг, загального погіршення економічного стану домогосподарств та зниження купівельної спроможності, що негативно позначиться на темпах економічного зростання.

У 2019 і 2020 роках Мінсоцполітики не забезпечено належного обґрунтування видатків (67569,8 млн грн) для виплати громадянам пільг і субсидій на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива. Мінсоцполітики не використовувало даних Єдиного державного реєстру отримувачів житлових

субсидій і ЄДАРП, що створює ризики неефективного планування видатків і неналежного контролю за використанням коштів державного бюджету на цю мету. Як наслідок, завищено потребу в коштах на виплати субсидії та пільг у 2019 році на 18,6 відс., у 2020 році – на 23,6 відс., не використано 2 082 363,2 тис. грн, виділених за КПКВК 2501230 (оплата житлово-комунальних послуг, придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу). У 2019 році також не використано 227 624,2 тис. грн за КПКВК 2511220 (субвенція на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати).

2. Підходи до формування та планування бюджетних видатків на надання соціальної допомоги особам з інвалідністю потребують перегляду. Низка видів пільг та їх розміри, раніше встановлені законодавством, є неактуальними (зокрема, компенсація вартості санаторно-курортних путівок). **Необхідно змінити частину пільг на соціальні послуги (транспортне забезпечення), монетизувати та зробити їх адресними, що зменшить фінансове навантаження на державний бюджет та забезпечить допомогу особам з інвалідністю за напрямками, які для них є найбільш актуальними.** У 2020 році частка осіб з інвалідністю становила 6,5 відс. населення (2,7 млн осіб), їх кількість постійно зростає, відповідно, зростатимуть видатки на соціальний захист цієї верстви населення.

У 2018–2020 роках касові видатки загального фонду державного бюджету на соціальний захист осіб з інвалідністю (за КПКВК 2507040 «Забезпечення діяльності Фонду соціального захисту інвалідів», 2507100 «Реабілітація дітей з інвалідністю», 2507020 «Фінансова підтримка громадських об'єднань осіб з інвалідністю» і 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з інвалідністю») загалом становили 5 879 274 тис. грн, із них 80,2 відс. – видатки на забезпечення окремих пільгових категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації. Фінансування заходів щодо соціального захисту осіб з інвалідністю здійснюється **ФСЗІ на забезпечення діяльності якого у 2018–2020 роках з державного бюджету спрямовано 229 280,7 тис. грн (3,9 відс. загального обсягу видатків, з яких майже 90 відс. використано на виплату заробітної плати з нарахуваннями).**

Розраховану Мінсоцполітики потребу в коштах на соціальний захист осіб з інвалідністю забезпечено лише на 12 відсотків. Водночас внаслідок неефективного управління бюджетними коштами понад 129 045,8 тис. грн не використано, що свідчить про незбалансованість розрахунків з реальними потребами щодо соцзахисту таких осіб і недоліки системи внутрішнього контролю. Загалом рівень фінансування потреби за напрямками соціального захисту у 2018–2020 роки коливався від 8,5 до

200 відс., а охоплення підтримкою тих, хто її потребує, за більшістю напрямів не перевищувало 50 відсотків.

У 2018–2020 роках держава не виділяла коштів на придбання автомобілів для осіб з інвалідністю, які обліковуються в органах соцзахисту. Як наслідок, щороку близько 60 тис. осіб позбавлено можливості реалізувати право на отримання автомобіля. Потребу на це в обсязі більш як 40 464 098,1 тис. грн (понад 80 відс. загальної потреби) не враховано взагалі.

На відміну від міжнародної практики, законами України не передбачено надання транспортних послуг для таких осіб замість забезпечення їх автомобілями. Водночас у 2018–2019 році ФСЗІ спрямовано з державного бюджету 81,7 млн грн (1,4 відс. видатків на соціальний захист осіб з інвалідністю) на придбання 73 автомобілів для забезпечення перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату, виконавчими органами міських рад (міст з чисельністю населення до 50 тис. осіб), сільських, селищних рад об'єднаних територіальних громад, державними центрами комплексної реабілітації для осіб (дітей) з інвалідністю, що належать до сфери управління Мінсоцполітики. Отже, **питання надання транспортних послуг особам з інвалідністю потребує нормативного врегулювання.**

Потребу в коштах на санаторно-курортне лікування осіб з інвалідністю у 2018, 2019 і 2020 роках враховано лише на 12,4 відс., 11,1 відс. і 8,5 відс. відповідно. За відсутності достатніх фінансових ресурсів у цьому періоді тільки 7,5 відс. осіб з інвалідністю (30,9 тис. осіб) отримали санаторно-курортні путівки. Понад 364 тис. осіб не забезпечено санаторно-курортним лікуванням взагалі, при цьому у 2018–2019 роках 7468,7 тис. грн виділених асигнувань не використано. Понад 52,8 тис. осіб з інвалідністю отримали компенсацію замість санаторно-курортного лікування та за самостійне санаторно-курортне лікування у розмірі від 241 до 619 грн, яка надається один раз на 2–3 роки, із них 75 відс. – це особи з інвалідністю внаслідок війни. **Розміри компенсацій потребують перегляду з метою встановлення їх на рівні, достатньому для забезпечення справедливої компенсації замість путівки та для самостійного забезпечення санаторно-курортного лікування.**

Система державної фінансової підтримки підприємств і організацій не виробничої сфери, соціально-культурних підрозділів громадської організації «Всеукраїнська організація інвалідів «Українське товариство сліпих», Всеукраїнської громадської організації інвалідів «Українське товариство глухих» потребує удосконалення в частині визначення підходів до формування об'єктивного бюджетного запиту. Зокрема, потребу у фінансовій підтримці громадських об'єднань осіб з інвалідністю (КПКВК 2507020) у 2019 році враховано на 24,2 відс., у 2020 році – на 17,1 відсотка. Загалом не використано 8 037,5 тис. грн виділених асигнувань, із

них у 2020 році – 7 434,1 тис. грн через зміни в законодавстві та несвоєчасність проведення конкурсного відбору. У 2018–2020 роках касові видатки за КПКВК 2507020 на вказану мету становили 229 456,4 тис. грн, із них: на фінансову підтримку підприємств і організацій невиробничої сфери, соціально-культурних підрозділів громадської організації «Всеукраїнська організація інвалідів «Українське товариство сліпих» – 111 028,2 тис. грн (48,4 відс.), Всеукраїнської громадської організації інвалідів «Українське товариство глухих» – 61 228,0 тис. грн (26,7 відсотка). **Через низький рівень фінансування є ризики недостатньої фінансової підтримки таких установ державою та зниження ефективності надання ними послуг особам з інвалідністю.**

Протезно-ортопедичну допомогу від казенних і державних експериментальних протезно-ортопедичних підприємств у 2018, 2019 і 2020 роках отримали відповідно 83,9, 78,6 і 48,1 відс. осіб, які цього потребували (загалом 6 543 особи). Мінсоцполітики спрямувало 65,7 млн грн на такі допомоги, при цьому рівень фінансування не перевищував 68 відс. потреби. **Мінсоцполітики повинно планувати видатки не на забезпечення діяльності казенних і державних експериментальних протезно-ортопедичних підприємств, а на надання послуг з протезно-ортопедичної допомоги особам, які її потребують, тобто змінити підходи до планування, щоб враховувати дані щодо загальної потреби осіб у такій допомозі.**

У 2018, 2019 і 2020 роках на відшкодування вартості реабілітаційних заходів для дітей з інвалідністю (КПКВК 2507100) спрямовано 208 092,0 тис. грн (3,5 відс. загального обсягу усіх видатків ФСЗІ). За цей період забезпечено відшкодування вартості реабілітації 11 579 тис. дітей, що становить 7 відс. загальної кількості дітей з інвалідністю. Не використано 6,6 млн. гривень.

Мінсоцполітики і ФСЗІ не володіють повною та достовірною інформацією щодо кількості дітей з інвалідністю, які потребують реабілітаційних заходів. Наведені у звітах про виконання паспортів бюджетної програми за КПКВК 2507100 за 2018, 2019 і 2020 роки дані щодо кількості (159044, 161594 і 35322 особи) і рівня забезпеченості таких дітей реабілітаційними заходами (0,2, 2,7 і 19,2 відс.) є нерепрезентативними, оскільки у 2018 і 2019 роках – це дані Держстату, а у 2020 році – дані органів соцзахисту. **Як наслідок, ефективність використання бюджетних видатків на цю мету оцінити неможливо.**

Отже, Мінсоцполітики необхідно зобов'язати ФСЗІ забезпечити обґрунтоване планування видатків за КПКВК 2507100 на забезпечення дітей з інвалідністю реабілітаційними заходами на підставі об'єктивних даних щодо кількості відповідної категорії дітей.

3. На початок 2021 року 4,2 відс. населення України (1,76 млн осіб) мали статус осіб, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи. Кількість таких осіб щороку зменшується, зокрема, за рахунок зменшення кількості дітей з їх числа та учасників ліквідації наслідків аварії, при цьому збільшується кількість осіб, які мають право на пільги (дружина/чоловік, опікун дитини померлого внаслідок Чорнобильської катастрофи).

За 2018–2020 роки загалом виділено більш як 6,6 млрд грн на соціальний захист постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи. При цьому система виплати компенсацій та допомог громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, є неефективною, оскільки ґрунтується на нормативно-правових актах, за якими розміри виплат тривалий час не переглядалися і на сьогодні не відповідають вимогам Закону України від 28.02.1991 № 796 «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (далі – Закон № 796). Отже, у 2018, 2019 і 2020 роках фінансування заходів у сфері соціального захисту громадян, які мають статус постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, було недостатнім. **Потребу в коштах станом на кінець відповідного року враховано лише на 52, 48 і 40 відсотків.**

Розмір виплат, компенсацій та допомог постраждалим особам у 2018–2020 роках встановлювався Кабінетом Міністрів України на підставі наявних фінансових ресурсів. Як наслідок, у ці роки Мінсоцполітики використано 3 064 948,8 тис. грн на заходи, які не забезпечували повного відшкодування завданої майну та здоров'ю постраждалих осіб шкоди і, відповідно, ефективної державної підтримки.

Так, у 2018–2020 роках щорічну допомогу на оздоровлення у розмірі 75–120 грн отримали 767 тис. осіб; грошову компенсацію замість санаторно-курортної путівки у розмірі 481–573 грн – 29 тис. осіб; грошову компенсацію за пільгове забезпечення продуктами харчування у розмірі 195,9–456,0 грн (щомісяця) – 775 тис. осіб; грошову компенсацію потерпілим дітям, які не харчувалися в закладах освіти, у розмірі 360–380 грн (щомісяця) – 249 тис. осіб.

Невеликий розмір окремих виплат фактично нівелює їх соціально-економічне призначення. Встановлені Законом № 796 та гарантовані державою пільги, компенсації та допомоги потребують осучаснення у частині відповідності їх розмірів реальним потребам потерпілих осіб для забезпечення повного відшкодування шкоди.

Низьким також є рівень охоплення певними заходами соціального захисту постраждалих осіб, які цього потребують. Так, за 2018–2020 роки рівень охоплення санаторно-курортними путівками становив 53,8 відс. постраждалих громадян, віднесених до категорії 1, які цього потребували і подали до органів соціального захисту відповідні заяви, компенсацією за втрачене майно – 10–29 відсотків. При виконанні зазначених функцій

Мінсоцполітики у 2018–2020 роках не використовувало інформації з ЄДАРП для планування видатків на соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Крім того, **немає взаємодії щодо обміну інформацією між Мінсоцполітики (з 28.11.2020 – Нацсоцслужбою) і Державним реєстром України (єдина інформаційна система) Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ), що містить соціологічні, дозиметричні і медичні підреєстри та забезпечує ведення обліку осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.**

У нормативно-правовому забезпеченні є неузгодженості, рекомендації Рахункової палати за результатами попереднього аудиту щодо їх врегулювання не виконано.

Внаслідок законодавчих змін у 2015 році (Закон України від 28.12.2014 № 76 «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України») для окремих категорій громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, скасовано низку пільг і встановлено додаткові умови щодо розміру доходів для їх отримання. Рішеннями Конституційного Суду України від 17.07.2018 № 6-р/2018 такі зміни визнано неконституційними, але на час аналізу **не забезпечено виконання цього рішення, скасовані пільги не відновлено, введені обмеження за розміром доходу для їх отримання не знято.** Як наслідок, більша частина громадян, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, залишаються без належного соціального захисту.

4. В Україні здійснюється виплата щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам (далі – ВПО) для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг. За 2019–2020 роки на надання такої допомоги ВПО спрямовано понад 6 млрд гривень. У 2020 році порівняно з 2019 роком середньомісячна кількість сімей, які отримали адресну допомогу, зросла на 3,7 відс. (з 164799 до 170827 сімей), при цьому Мінсоцполітики не володіє актуальними даними щодо чисельності сімей ВПО на обліку: загальна кількість ВПО на обліку зменшується і на початок 2021 року, за даними Мінсоцполітики, становила 1,46 млн осіб (3,5 відс. усього населення України). Середньомісячний розмір адресної допомоги на сім'ю зменшився на 2,8 відс. (з 1512,6 до 1470,4 грн), при цьому розміри такої допомоги залишались вищими за середньомісячний обсяг витрат домогосподарств в Україні на житло та оплату комунальних послуг.

Незважаючи на вимоги Закону України від 20.10.2014 № 1706 «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (далі – Закон № 1706) щодо **компенсації державою-агресором прямих витрат ВПО, які виникли внаслідок вимушеного переміщення, а також всіх витрат на приймання та облаштування зазначених осіб, що здійснені за рахунок державного бюджету та місцевих бюджетів, відповідно до норм міжнародного права, такого**

механізму на час аналізу не розроблено. Водночас вирішення цього питання забезпечить зменшення фінансового навантаження на державний бюджет.

5. На соціальний захист дітей, сімей з дітьми, жінок та інших найбільш вразливих категорій населення за 2019–2020 роки використано 58906761,9 тис. грн (КПКВК 2501030 – 58817315,9 тис. грн, КПКВК 2501130 – 89446,0 тис. гривень). Нестворення надійної єдиної інформаційної бази даних призвело до суттєвих прорахунків Мінсоцполітики при плануванні видатків за КПКВК 2501030 «Виплата деяких видів допомог, компенсацій, грошового забезпечення та оплата послуг окремим категоріям населення» і КПКВК 2501130 «Заходи із соціального захисту дітей, сімей, жінок та інших найбільш вразливих категорій населення» (на 2019–2020 роки затверджено 59088066,0 тис грн), за якими у 2019–2020 роках асигнування скорочено на 3590235,4 тис. грн, не використано 181304,1 тис. гривень.

При цьому протягом 2019–2020 років через неухвалення ефективних управлінських рішень заходи з виконання Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 111, Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11.04.2018 № 273, та Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 113-р (далі – Національний план дій), виконувалися не в повному обсязі, а у 2020 році внаслідок карантинних обмежень заходи з реалізації Національного плану дій взагалі не виконано.

Заплановані у державному бюджеті на 2020 рік 21604,3 тис. грн для підтримки малих групових будинків – закладів соціального захисту, призначених для тривалого (стаціонарного) проживання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, в тому числі дітей з інвалідністю, та осіб з їх числа в умовах, наближених до сімейних, не використано, оскільки такі малі групові будинки не створено. Порядок їх підтримки затверджено лише 26.05.2021 постановою Кабінету Міністрів України № 615 “Деякі питання забезпечення дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа житлом та підтримки малих групових будинків” (чинна з 18.06.2021).

У державі понад 12 років не виконуються вимоги законодавства щодо розроблення і затвердження державної програми оздоровлення та відпочинку дітей відповідно до вимог статті 25 Закону України від 04.09.2008 № 375 «Про оздоровлення та відпочинок дітей».

Протягом 2019–2020 років за рахунок коштів державного бюджету 28679 дітям надано послуг з оздоровлення та відпочинку Державним підприємством України «Міжнародний дитячий центр «Артек» (далі –

ДЦ «Артек») та Державним підприємством «Український дитячий центр «Молода гвардія» (далі – ДЦ «Молода гвардія»). При цьому Мінсоцполітики у 2019 році в межах виділених асигнувань (89,3 відс. обрахованої потреби) не забезпечило викупу визначеного Законом України від 03.02.2009 № 906 «Про державну підтримку та особливості функціонування дитячих центрів «Артек» і «Молода гвардія» (далі – Закон № 906) обсягу путівок у ДЦ «Артек» і «Молода гвардія» для оздоровлення та відпочинку дітей, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки. У 2020 році вимоги Закону № 906 не дотримано через об'єктивні чинники – запровадження обмежень у зв'язку з карантинном, встановленим з метою запобігання поширенню на території України COVID-19.

Внаслідок неухвалення ефективних управлінських рішень Мінсоцполітики, придбані путівки розподілялися без урахування фактичної кількості дітей, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки, у розрізі адміністративно-територіальних одиниць з використанням застарілих даних. Категорії дітей, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (106 707 осіб), дітей, одному з батьків яких встановлено інвалідність I або II групи (4 899 осіб), дітей працівників агропромислового комплексу та соціальної сфери села (162 990 осіб) не включено до переліку дітей, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки, затвердженого наказом Мінсоцполітики, що свідчить про недоліки системи внутрішнього контролю. У результаті у 2019 році діти з вказаних категорій на оздоровлення та відпочинок за рахунок коштів державного бюджету не направлялись.

Запроваджену Урядом наприкінці 2020 року програму оздоровлення та відпочинку дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку вищої категорії, розташованих у гірських районах (районах, в яких розташовані населені пункти, віднесені до категорії гірських) Закарпатської, Івано-Франківської та Львівської областей, на узбережжі Чорного і Азовського морів, не виконано через обмеженість часу для проведення торгів у кінці року. Як наслідок, 7054 дитини не отримали путівок на оздоровлення.

Виконання подібної програми у 2021 році Мінсоцполітики фактично призупинено, оскільки порядок направлення дітей у дитячі заклади оздоровлення та відпочинку Мінсоцполітики на сьогодні не затверджено.

Мінсоцполітики в повному обсязі забезпечило виплату соціальної стипендії, на яку мають право окремі категорії студентів, за рахунок коштів (майже 2 млрд грн) державного бюджету (у 2018 році – 50 794 особам, у 2019 році – 50 285 особам, у 2020 році – 49 043 особам). Для понад 26 відс. отримувачів соціальної стипендії це було основним джерелом існування. Водночас затверджений розмір соціальних стипендій як основного джерела існування для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування,

осіб з їх числа, які в період навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків, не забезпечував рівня життя, встановленого законом, оскільки був нижчим за прожитковий мінімум працездатних осіб (у 2018 році – на 33 відс., у 2019 році – на 39 відс., у 2020 році – на 44 відсотки). Лише з 01.01.2021 розмір соціальних стипендій для цих категорій осіб узгоджено з вимогами статті 46 Конституції України.

6. Питання організації виплат матеріальної допомоги військовослужбовцям, звільненим з військової строкової служби, потребує додаткового законодавчого врегулювання.

Згідно з нормативно-правовими документами здійснення правового і соціального захисту військовослужбовців, резервістів Збройних Сил України (далі – ЗСУ), військовозобов'язаних, призваних на збори, членів їх сімей та працівників ЗСУ покладено на Міністерство оборони України (далі – Міноборони). Водночас у 2019–2020 роках відповідно до затверджених бюджетних призначень за КПКВК 2501570 «Виплата матеріальної допомоги військовослужбовцям, звільненим з військової строкової служби» виплату матеріальної допомоги військовослужбовцям, звільненим з військової строкової служби (164627,0 тис. грн), у 2019 і 2020 роках забезпечувало Мінсоцполітики (39956 особам на суму 136954,4 тис. гривень). Положенням про Міністерство соціальної політики України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 423 (далі – Положення № 423), до повноважень Мінсоцполітики віднесено лише питання соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, які звільняються, осіб, звільнених з військової служби. Отже, **питання організації виплат матеріальної допомоги військовослужбовцям, звільненим з військової строкової служби, потребує додаткового нормативного врегулювання.**

Через виконання зазначених невластивих функцій та за відсутності доступу (обмеженого цілями) Мінсоцполітики до Єдиного державного реєстру військовозобов'язаних, який ведеться військовими комісаріатами (власником реєстру є Міноборони, розпорядником – Генеральний штаб ЗСУ), **планування видатків на виплату матеріальної допомоги військовослужбовцям, звільненим з військової строкової служби, здійснювалося на підставі даних Генерального штабу ЗСУ, Головного управління Національної гвардії, Адміністрації Державної прикордонної служби та Міністерства інфраструктури України щодо прогнозованої чисельності військовослужбовців строкової служби, які підлягають звільненню у відповідному році. Як наслідок, у 2019 році майже четверту, а у 2020 році десяту частину виділених асигнувань не використано (загалом 27627,6 тис. гривень).**

7. Мінсоцполітики на соціальний захист ветеранів війни та осіб, які мають особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, за КПКВК 2501150

«Щорічна разова грошова допомога ветеранам війни і жертвам нацистських переслідувань та соціальна допомога особам, які мають особливі та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною» і КПКВК 2501160 «Довічні державні стипендії» в межах виділених асигнувань (загалом 2731,7 млн грн, з них у 2019 році – 1329,0 млн грн, у 2020 році – 1402,7 млн грн) **забезпечено виплату, зокрема, щорічної разової грошової допомоги 1073302 і 1003392 ветеранам війни і жертвам нацистських переслідувань – 1 319 005,4 і 1 374 945,1 тис. грн відповідно; соціальної допомоги 22 і 14 особам, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, – 186,8 і 220,8 тис. грн відповідно; довічних державних стипендій 254 і 237 особам – 4 185,3 і 4 008,5 тис. грн відповідно, одноразової грошової винагороди 184 особам, яким присвоєно звання Герой України за здійснення визначного героїського вчинку, – 19 303,4 тис. грн (у 2020 році). Загалом на вказані цілі у 2019–2020 роках використано 2 726,7 млн. гривень.**

Протягом 2019–2020 років виплати зазначеної разової грошової допомоги здійснювалися за зверненням громадян і забезпечені в межах виділених асигнувань на рівні 100 відсотків. Водночас законодавчо встановлені права осіб, які мають право на отримання разової грошової допомоги до 5 травня, протягом 2019 і 2020 років обмежувалися нормативно-правовими актами в частині розмірів виплат. Як наслідок, фактичний розмір виплат був майже у 5 разів менший, ніж передбачено Законом України від 22.10.1993 № 3551 «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (далі – Закон № 3551).

Через недосконалість програмного забезпечення ЄДАРП дані цього реєстру Мінсоцполітики не використовуються при формуванні потреби у видатках для здійснення виплат соціальної допомоги особам, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною.

Положення № 423 не містить повноважень щодо організації виплати довічних державних стипендій, а з 2020 року – одноразової грошової винагороди особам, яким присвоєно звання Герой України за здійснення героїського вчинку. З 2021 року до повноважень Нацсоцслужби також не віднесено організацію цих виплат. **Отже, питання організації виплат довічних державних стипендій і вказаної одноразової грошової винагороди потребує нормативного врегулювання.**

8. В Україні кількість учасників бойових дій та, відповідно, встановлених для них пільг і виплат продовжує зростати. У 2019 і 2020 роках у межах виділених асигнувань (27930,7 тис. грн) за КПКВК 2501190 «Надання одноразової грошової допомоги членам сімей осіб, смерть яких пов'язана з участю в масових акціях громадського протесту, що відбулися у період з 21 листопада 2013 р. по 21 лютого 2014 року, та особам, які отримали тілесні ушкодження, побої, мордування під час участі в зазначених

акціях» Мінсоцполітики забезпечено виплату одноразової грошової допомоги відповідно 87 і 22 особам, з них 2 і 1 особі, які отримали тяжкі тілесні ушкодження, 15 і 2 особам, які отримали тілесні ушкодження середньої тяжкості, 70 і 19 особам, які отримали легкі тілесні ушкодження під час участі в масових акціях громадського протесту, що відбулися у період з 21 листопада 2013 року по 21 лютого 2014 року. **Загалом станом на 01.01.2021 з дати запровадження цього виду виплат забезпечено виплату одноразової грошової допомоги 138 членам сімей 106 загиблих осіб та 1313 постраждалим учасникам масових акцій** (у тому числі які отримали тяжкі тілесні ушкодження – 185 осіб, ушкодження середньої тяжкості – 325 осіб, легкі тілесні ушкодження – 803 особи), **не виплачено – сім'ям двох загиблих осіб та 44 постраждалим учасникам масових акцій**, які включені до переліків осіб, які отримали тілесні ушкодження (тяжкі, середньої тяжкості, легкі) під час участі у масових акціях громадського протесту, але не звернулися до органів соцзахисту із заявою про виплату такої допомоги (з них отримали тяжкі тілесні ушкодження – 4 особи, ушкодження середньої тяжкості – 3 особи, легкі тілесні ушкодження – 41 особа).

У 2019–2020 роках Мінсоцполітики в межах виділених асигнувань (416453,1 тис. грн) за КПКВК 2501470 «Санаторно-курортне лікування ветеранів війни, осіб, на яких поширюється чинність законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про жертви нацистських переслідувань», та осіб з інвалідністю» **забезпечило санаторно-курортним лікуванням 25360 осіб**, з них 19368 ветеранів війни та осіб, на яких поширюється дія Закону № 3551 і Закону України від 23.03.2000 № 1584 «Про жертви нацистських переслідувань» (далі – Закон № 1584), 5157 осіб з інвалідністю внаслідок війни, а також 835 супроводжуваних осіб з інвалідністю I групи без лікування. Зокрема, у 2019 і 2020 роках санаторно-курортним лікуванням забезпечено відповідно 17716 і 7644 особи (34,9 і 16,7 відс. осіб, які перебували на обліку в органах соцзахисту та потребували санаторно-курортного лікування).

У 2019–2020 роках також у межах виділених асигнувань за КПКВК 2501070 «Спеціалізована протезно-ортопедична та медично-реабілітаційна допомога особам з інвалідністю у клініці Науково-дослідного інституту протезування, протезобудування та відновлення працездатності» (145149,4 тис. грн) у клініці Українського науково-дослідного інституту протезування, протезобудування та відновлення працездатності (м. Харків) (далі – клініка УкрНДІпротезування) **забезпечено проведення реабілітаційних заходів та надано протезно-ортопедичну допомогу за сучасними технологіями 3741 особі з інвалідністю**, у тому числі дітям з інвалідністю, з них на рівні європейських стандартів із застосуванням високо функціональних роботизованих та комп'ютерних систем – 2302 особам (61,5 відсотка). Так, у 2019 і 2020 роках надано протезно-ортопедичну допомогу за сучасними технологіями 2288 і 1453 особам з інвалідністю (109 і 69,2 відс. запланованої

потреби станом на 01.01.2019 і 01.01.2020 відповідно), у тому числі дітям з інвалідністю, з них на рівні європейських стандартів із застосуванням високо функціональних роботизованих та комп'ютерних систем – 1233 і 1069 особам (184 і 60,7 відс. запланованої потреби станом на 01.01.2019 і 01.01.2020 відповідно). Після придбання клінікою УкрНДПротезування у 2019 році нового обладнання збільшено кількість реабілітаційних заходів та надання протезно-ортопедичної допомоги. Водночас у 2020 році через карантинні обмеження у запланованих обсягах допомога не надавалась.

Формування і реалізацію державної політики у сфері соціального захисту ветеранів війни, постраждалих учасників Революції Гідності, членів сімей ветеранів та осіб, на яких поширюється чинність Закону № 3551, а також питання виплати їм разової грошової допомоги, віднесено до компетенції різних ЦОВВ – Мінсоцполітики та Мінветеранів. Враховуючи, що Мінветеранів є головним органом у системі ЦОВВ, що забезпечує формування та реалізує державну політику у цій сфері, доцільно розглянути питання віднесення до повноважень цього Міністерства організації виплати одноразової грошової допомоги.

9. У 2019–2020 роках повноваження щодо державної підтримки учасників АТО, осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, та постраждалих учасників Революції Гідності покладено на Мінветеранів, якому за трьома бюджетними програмами, у тому числі за рахунок коштів резервного фонду, загалом затверджено 494,9 млн гривень.

Визначена у бюджетному запиті потреба в коштах забезпечена бюджетними асигнуваннями на 2019 і 2020 роки за КПКВК 1501040 «Заходи із психологічної реабілітації, соціальної та професійної адаптації, забезпечення санаторно-курортним лікуванням постраждалих учасників Революції Гідності, учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях з метою повернення їх до мирного життя» (далі – КПКВК 1501040) на 52,2 і 100 відс. відповідно, за КПКВК 1501030 «Фінансова підтримка громадських об'єднань ветеранів на виконання загальнодержавних програм (проектів, заходів), заходи з відвідування військових поховань і військових пам'ятників та з відзначення святкових, пам'ятних та історичних дат» (далі – КПКВК 1501030) – на 76,9 і 100 відс. відповідно. У 2019–2020 роках за цими бюджетними програмами обсяг видатків Мінветеранів зменшено загалом на 62027,7 тис. грн, з них за бюджетною програмою за КПКВК 1501030 у 2019 і 2020 роках – на 13476,3 і 15374,5 тис. грн відповідно, за КПКВК 1501040 у 2020 році – на 33176,9 тис. гривень.

Одна з причин зменшення видатків у 2019 році – недосконале планування (видатки планувалися Мінсоцполітики). У 2020 році видатки зменшено через застосування обмежень і протиепідеміологічних заходів, введених на всій території України, що унеможливило реалізацію усіх запланованих заходів із вшанування ветеранів війни, проєктів та забезпечення ветеранів санаторно-курортним лікуванням. Перерозподілені асигнування Мінветеранів спрямувало на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення пільговим категоріям громадян за КПКВК 1511040, 1511050, 1511060 і 1511070 (субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам), частину виділених асигнувань (15 млн грн, або 2,6 і 2,8 відс. відповідно) не використано.

У 2019–2020 роках за рахунок коштів державного бюджету (в межах доведених граничних обсягів) забезпеченість санаторно-курортним лікуванням осіб з числа постраждалих учасників Революції Гідності та учасників АТО/ООС (крім осіб з інвалідністю) становила відповідно 36,2 відс. (5525 осіб) і 49,3 відс. (7518 осіб) загальної потреби, при цьому особи з інвалідністю внаслідок війни забезпечені на 100 відс. (384 і 427 осіб відповідно). У 2019 році також виплачено 5 особам з інвалідністю внаслідок війни грошову компенсацію за путівки, у 2020 році – 10 особам, за проїзд до санаторію і у зворотному напрямку – 5 і 17 особам відповідно, компенсацію вартості проїзду до реабілітаційних установ – 387 особам.

Надання послуг центрами соціально-психологічної реабілітації населення постраждалим учасникам Революції Гідності та учасникам АТО в межах доведених граничних обсягів унеможливорює врахування потреби цих категорій у такій допомозі. Як наслідок, у 2019 і 2020 роках психологічну реабілітацію отримали 2278 і 5657 осіб відповідно (41,4 і 87 відс. загальної кількості визначених у бюджетному запиті осіб, які її потребували); соціальну і професійну адаптацію – 4318 і 3713 осіб відповідно (86,4 і 94,0 відс.); соціальну та психологічну допомогу – 76934 і 46329 осіб відповідно (112,3 і 65,3 відс.). Водночас у звітах про виконання паспортів бюджетної програми Мінветеранів прозвітувало, що в межах виділених асигнувань у 2019 і 2020 роках частка осіб, що пройшли психологічну реабілітацію, отримали соціальну та професійну адаптацію (крім соціальної та психологічної допомоги центрами), у загальній кількості осіб, які звернулися до органів соцзахисту за отриманням таких послуг, становила 100 відсотків.

Визначені Мінветеранів у паспортах бюджетних програм показники не характеризують реального рівня забезпечення певними видами послуг осіб, які їх потребують, оскільки права щодо подання заяв про отримання послуг з психологічної реабілітації, соціальної та професійної адаптації фактично обмежуються наявними фінансовими ресурсами.

Для виплати одноразової грошової допомоги 97 членам сімей осіб, які загинули (померли) під час участі в антитерористичній операції, та 201 особі з інвалідністю внаслідок війни (АТО) із резервного фонду державного бюджету у 2019–2020 роках загалом спрямовано 222,4 млн гривень. У зв'язку з тим, що такі виплати із резервного фонду протягом січня-серпня 2019 року здійснювалися Мінсоцполітики, а з грудня 2019 року і протягом 2020 року – Мінветеранів, **узагальненою інформацією щодо фактично виплаченої суми одноразової грошової допомоги членам сімей осіб, які загинули (померли) під час участі в АТО, та особам з інвалідністю внаслідок війни (АТО) з моменту набрання чинності постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2016 № 336 “Деякі питання соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей” Мінветеранів не володіє.**

Станом на 01.05.2021 Мінветеранів не створено Єдиного державного реєстру ветеранів війни (далі – Реєстр ветеранів війни). Як наслідок, на сьогодні немає єдиної системи обліку ветеранів війни та стану забезпечення їх встановленими законом пільгами та гарантіями. За даними Мінветеранів, інформація про облік ветеранів війни та надання їм соціальної допомоги міститься в різних державних реєстрах та електронних базах даних, не пов'язаних між собою, що унеможливорює централізований облік та аналіз такої інформації для якісного планування, верифікації забезпечення ветеранів війни пільгами, гарантіями, іншими соціальними послугами та їх адміністрування. **Відсутність в Україні єдиного джерела даних для звернень ветеранів війни призводить до їх переадресації до різних відомств, втрати часу і ускладнення процесу отримання ветеранами необхідної інформації про пільги та соціальні гарантії.**

На час аналізу Мінветеранів користувалося даними створеного ним **Єдиного реєстру учасників АТО та осіб, які брали участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, який має обмежений доступ, обмін даними здійснюється не в автоматизованому режимі, оскільки немає виходу в Інтернет.** За даними цього реєстру, загальна кількість ветеранів – учасників бойових дій станом на 01.01.2020 і 01.01.2021 – 378115 і 405408 осіб відповідно.

За даними Мінветеранів, на сьогодні за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги здійснюється розроблення програмного забезпечення Реєстру ветеранів війни. Створення такого реєстру має забезпечити оперативний і коректний облік в Україні ветеранів війни, формування та адміністрування державних програм щодо соціального захисту, контроль за наданням пільг та соціальних гарантій ветеранам війни.

10. Визначені статтею 6 Закону України від 17.04.2014 № 1223 «Про відновлення прав осіб, депортованих за національною ознакою» державні

гарантії депортованим особам, які повернулись в Україну на постійне проживання, у 2019–2020 роках з державного бюджету не надавались. Мінсоцполітики інституційно не є спроможним забезпечити свої повноваження щодо формування та реалізації державної політики з питань захисту прав депортованих за національною ознакою осіб, які повернулись в Україну.

У 2019 році Мінсоцполітики не передбачило видатків на **будівництво та придбання житла** для депортованих кримських татар та осіб інших національностей, які були депортовані з території України; **надання одноразової матеріальної допомоги** для завершення будівництва **індивідуального житла**, **виплату компенсації витрат** на переїзд і перевезення багажу; **будівництво та реконструкцію мереж** водо-, газо-, електропостачання, водовідведення та доріг з твердим покриттям, каналізаційних мереж; **зміцнення матеріально-технічної бази навчальних закладів, закладів культури і охорони здоров'я** в місцях компактного проживання депортованих осіб; **забезпечення функціонування зведеного реєстру репатріантів та членів їх сімей; сприяння виданню художньої літератури** мовою репатріантів. При цьому Мінсоцполітики не використано за **КПКВК 2501120 «Розселення та облаштування депортованих кримських татар та осіб інших національностей, які були депортовані з території України» 3795,1 тис. гривень.**

Статус особи, депортованої за національною ознакою, отримало лише 202 особи (2,9 відс.) у зв'язку зі складністю отримання необхідної довідки про примусове виселення.

За 2019 рік на соціальний захист депортованих осіб спрямовано 46,2 млн. грн, рівень забезпечення потреби становив лише 47 відс. (переважна частина видатків (79,7 відс.) – це фінансова підтримка телеканалу «ATR T»). У 2020 році Мінсоцполітики не передбачило коштів на жодний із 10 напрямів, визначених пунктом 4 Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розселення та облаштування депортованих кримських татар та осіб інших національностей, які були депортовані з території України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09.06.2011 № 647 (зі змінами від 17.06.2020). **Видатки на соціальні та соціально-культурні потреби депортованих осіб у 2020 році взагалі фінансуванням не забезпечено.**

III. Система загальнообов'язкового державного пенсійного і соціального страхування України на початок 2021 року охоплювала майже 60 відс. населення (12,8 млн застрахованих осіб і 11,1 млн пенсіонерів). Частка видатків цієї системи у ВВП постійно зростає (з 11 відс. у 2018 році до 12,6 відс. у 2020 році). Водночас складна економічна ситуація у 2018–2020 роках, нестабільне, а іноді суперечливе законодавство негативно впливали на принципи формування достатніх фінансових ресурсів. Зокрема, з метою запобігання поширенню COVID-19 у 2020 році впроваджено пільги

для підтримки платників єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – ЄСВ), застрахованих осіб та отримувачів страхових виплат, що зменшило надходження з цього джерела.

За розрахунками ПФУ, орієнтовні втрати ЄСВ за результатами реалізації у 2020 році Закону України від 17.03.2020 № 533 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» (зі змінами, внесеними Законами України від 30.03.2020 № 540, від 13.05.2020 № 591) становили щонайменше 4,2 млрд грн, а з 01.01.2021 за Законом України від 13.05.2020 № 592 «Про внесення змін до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» щодо усунення дискримінації за колом платників» сягнуть 7,0 млрд гривень.

Через низький рівень доходів населення система соціальної політики та соціального захисту, незважаючи на позитивний процес її поступової трансформації, не задовольняє життєвих потреб населення. Упродовж 2018–2020 років середньомісячна заробітна плата штатних працівників зросла на 30,8 відс. (з 8 565 до 11 599 грн), мінімальна – на 34,3 відс. (з 3 723 до 5 000 грн, з 01.01.2021 – 6 000 грн), а середній прожитковий мінімум – лише на 17 відс. (з 1 776,67 до 2 078,42 гривні). Кількість зайнятого населення зменшується (з 1 6578,3 тис. осіб у 2019 році до 1 5915 тис. осіб у 2020 році), рівень безробіття зростає (з 8,2 до 9,5 відс. відповідно). При цьому більше половини застрахованих осіб отримували заробітну плату в межах від однієї до трьох мінімальних заробітних плат, розмір якої ледь перевищував середню заробітну плату за видами економічної діяльності в грудні (грудень 2019 року – 6 083 тис. осіб, або 58,7 відс. загальної чисельності, станом на 01.07.2020 – 5 707,2 тис. осіб, або 61,4 відс.), що негативно вплинуло на рівень надходжень ЄСВ.

Фінансове навантаження на застрахованих осіб зменшується повільно і є суттєвим: за розрахунками, на 1 000 застрахованих осіб на початок 2018 року припадало 911 осіб пенсійного віку, 2021 року – 868 осіб. Перевищені темпи природного скорочення пенсіонерів над їх приростом (у 2020 році вибуло 511,1 тис. осіб, а прибуло 312,7 тис. осіб) не компенсують наявних диспропорцій у розмірах виплат пенсій, призначених у різних періодах.

Через прийняття економічно необґрунтованих законопроектів, спрямованих на задоволення потреб певних категорій населення, порушено принципи соціального страхування. Зокрема, без урахування фінансових можливостей та визначення джерел покриття видатків збільшено кількість пільгових категорій одержувачів і видів виплат, підвищено їх розмір залежно від віку або статусу на тлі недосконалого законодавства, що спричинило численні судові рішення про повернення в часі дії законодавства, чинного раніше, і

створило високі ризики фінансового колапсу системи загальнообов'язкового державного пенсійного і соціального страхування.

Як наслідок, з 2019 року втрачено певну позитивну тенденцію до зниження обсягу поточного дефіциту ПФУ, яка спостерігалась у 2017, 2018 роках. Розмір поточного дефіциту 2017 року зменшився порівняно з попереднім роком майже на третину – до 56,1 млрд грн, у 2018 році – до 32,1 млрд грн, що унеможливило виконання одного із завдань пенсійної реформи, розпочатої у 2017 році, – вжиття дієвих заходів для поступового подолання дефіциту бюджету ПФУ, стабілізація у найближчі три роки його розміру та в середньостроковій перспективі – взагалі його ліквідація.

Після скорочення, яке відбулося з 01.01.2018, знову почали зростати обсяги невластивих видатків, здійснених за власні кошти ПФУ, які у 2019 році становили 8,3 млрд грн, у 2020 році – 11,1 млрд гривень. З урахуванням необхідності виконання рішень судів лише щодо пенсіонерів - чорнобильців і військових силових структур, додаткові видатки ПФУ можуть становити понад 120 млрд грн (чверть обсягів бюджету ПФУ).

1. Недотримання принципів економічної залежності видатків споживання від отриманих доходів і ВВП при формуванні бюджетів страхових фондів (насамперед ПФУ) призвело до виникнення та / або зростання при їх виконанні касових розривів і дефіциту бюджетів, який у 2020 році мав місце в усіх страхових фондах.

У результаті дефіцит бюджету ПФУ у 2019 році становив 89,3 млрд грн, у 2020 році – 96,5 млрд грн, з них 49,2 і 62,1 млрд грн відповідно – залишки непогашених позик минулих років, бюджету Фонду соцстрахування і Фонду безробіття у 2020 році – щонайменше 1,8 і 1,3 млрд гривень. Суми залучених ПФУ позик з єдиного казначейського рахунка досягли рекордних обсягів: 2019 рік – 118,7 млрд грн, 2020 рік – 179 млрд грн, з них на кінець року не погашено 1,1 і 14 млрд грн відповідно. За останні чотири роки обсяги щороку залучених ПФУ позик збільшилися майже в 40 разів, за їх рахунок проведено майже третину пенсійних виплат.

2. Зменшення до 22 відс. з 2016 року розміру ЄСВ не вирішило питання виведення із тіні заробітної плати (за даними Держстату, кожен четвертий працює без оформлення трудових відносин). Бюджети страхових фондів залишаються розбалансованими, що призводить до вимушеної періодичної зміни Урядом пропорцій розподілу ЄСВ між страховими фондами, а також збільшення залежності страхових фондів від коштів державного бюджету. Зазначена практика особливо застосовувалася у 2020 році у зв'язку із ситуацією з COVID-19. При цьому джерела і обсяги коштів державного бюджету, які спрямовувалися до страхових фондів, були непостійними і недостатніми, що негативно вплинуло на планування показників бюджету.

Так, Кабінетом Міністрів України звернення ПФУ про виділення **15 млрд грн** не задоволено, Фонду соцстрахування виділено **2,5 млрд грн**, з яких **1,8 млрд грн** – на поворотній основі, Фонду безробіття – **10 млрд грн**, з яких **1,3 млрд грн** – на поворотній основі. При цьому **через недостатність коштів у бюджетах Фонду соцстрахування та Фонду безробіття, наявність заборгованості з виплат, зокрема допомоги по тимчасовій непрацездатності, наявний ризик тривалого зволікання або взагалі неповернення до державного бюджету фінансової допомоги, отриманої на поворотній основі.**

3. Непоширення на кошти страхових фондів вимог статті 91 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України від 10.02.2010 № 1861 зі змінами, щодо здійснення фінансово-економічних розрахунків наслідків прийняття законопроектів (лише для коштів державного і місцевих бюджетів) дає можливість розглядати законопроекти щодо надання пільг зі сплати ЄСВ, відстрочення та списання окремим платникам боргів, запровадження нових видів страхових виплат, збільшення розміру існуючих без визначення джерела їх покриття та розрахунків негативних наслідків для бюджетів страхових фондів.

Як наслідок, у 2019, 2020 роках бюджети усіх фондів недовиконано за дохідною і видатковою частинами, а у 2020 році усім фондам не вистачало коштів на виконання своїх завдань. Власні видатки ПФУ забезпечено власними доходами 2018 року – на 85,8 відс., 2019 року – на 86,5 відс., 2020 року – на 85,6 відс., а решту видатків здійснено коштом державного бюджету. Власні доходи Фонду соцстрахування у 2018, 2019 роках перевищували суми власних видатків на 2,3 і 1,8 відс. відповідно, а у 2020 році забезпечували їх лише на 96,1 відс., що призводило до значних затримок із виконання зобов'язань перед страхувальниками. У Фонді безробіття у 2018 році власні доходи перевищували суми власних видатків на 9,4 відс., у 2019 році – на 19,9 відс., у 2020 році, навпаки, забезпечували 96,8 відс. видатків, а решту здійснено коштом державного бюджету.

4. Діючий механізм покриття фактичних витрат ПФУ на виплату та доставку призначених пенсій за віком на пільгових умовах спричинює суттєве зростання заборгованості з відшкодування роботодавцями зазначених сум, які за три роки збільшились на 4,8 млрд грн (майже на 50 відс.), що посилює фінансове навантаження на державний бюджет, за рахунок якого у 2019–2020 роках профінансовано 5,8 млрд грн таких витрат.

Одним із резервів надходжень до бюджету Фонду безробіття може стати збільшення плати за видачу дозволів на застосування праці іноземців і осіб без громадянства (у 2020 році надійшло 121,6 млн грн, або на 3,3 відс. більше).

IV. Диспропорційне виділення коштів із фонду боротьби з COVID-19 страховим фондам за вісьмома новими бюджетними програмами на виплату одних видів допомоги понад реальну потребу, інших – у недостатньому обсязі

знизило ефективність і негативно вплинуло на повноту та своєчасність їх використання. Причина – відсутність обґрунтованих та оперативних ініціатив страхових фондів і головних розпорядників бюджетних коштів (Мінсоцполітики і Мінекономіки) щодо перегляду виділених сум з урахуванням поширення захворюваності на COVID-19. При цьому під час зростання з III кварталу 2020 року рівня захворюваності на COVID-19 виділені суми, розраховані Мінсоцполітики і Мінфіном станом на 21.06.2020, своєчасно не переглянуто і перерозподілено. Прийняття наприкінці року рішення про виділення коштів на надання одноразової матеріальної допомоги суб'єктам господарювання негативно вплинуло на стан їх освоєння. Як наслідок, до державного бюджету у кінці року Фондом соцстрахування повернено 170,6 млн грн, Фондом безробіття – 4,8 млн грн та не використано 1 148,8 млн грн асигнувань, що унеможливило досягнення більшості результативних показників, визначених паспортами бюджетних програм.

1. На рахунках Мінсоцполітики тривалий час за відсутності реальної потреби акумулювалися значні суми відкритих асигнувань (за КПКВК 2501310 – понад 400 млн грн, КПКВК 2501140 – 200 млн грн), що унеможливило досягнення більшості результативних показників, визначених паспортами цих бюджетних програм. Водночас фінансова допомога на поворотній основі у сумі 1807,7 млн грн для виплати матеріального забезпечення за КПКВК 2501320 «Фінансова допомога Фонду соціального страхування України, яка виділена із фонду боротьби з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками для виплати матеріального забезпечення на поворотній основі» не забезпечувала реальної потреби Фонду соцстрахування, що призвело до утворення на кінець року заборгованості за виплатами.

2. Фінансова допомога на безповоротній основі у сумі 471,1 млн грн для виплати Фондом соцстрахування матеріального забезпечення і страхових виплат за КПКВК 2501310 «Фінансова допомога Фонду соціального страхування України, яка виділена із фонду боротьби з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками для виплати матеріального забезпечення та страхових виплат на безповоротній основі» згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2020 № 385 була надмірною, оскільки передбачала перебування осіб у спеціалізованих шпиталях, які не створено, і страхові виплати у разі смерті медичних працівників, які не відкориговано Мінсоцполітики на підставі оновлених прогнозів МОЗ, наданих йому виконавчою дирекцією Фонду соціального страхування України (далі – ВД Фонду). У результаті використано лише 92,8 млн грн (19,7 відс. спрямованих на цю мету коштів).

3. Через незатвердження МОЗ до січня 2021 року порядку, який би встановлював процедуру розслідування страхових випадків із захворювання на

COVID-19, що відстрочувало призначення страхових виплат медичним працівникам державних і комунальних закладів охорони здоров'я та членам їх сімей, **170,6 млн грн (73,1 відс.)** фінансової допомоги Фонду соцстрахування **на безповоротній основі наприкінці року повернено до державного бюджету.**

4. Прийняття наприкінці року Закону України від 04.12.2020 № 1071 «Про соціальну підтримку застрахованих осіб та суб'єктів господарювання на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (набрав чинності 10.12.2020), постанов Кабінету Міністрів України від 09.12.2020 № 1231 «Деякі питання реалізації статті 3 Закону України «Про соціальну підтримку застрахованих осіб та суб'єктів господарювання на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», від 09.12.2020 № 1232 «Про виділення коштів для надання одноразової матеріальної допомоги суб'єктам господарювання на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» унеможливило використання 1 153,1 млн грн (64,1 відс.) з 1 800 млн грн, виділених за КПКВК 1201340 «Надання одноразової матеріальної допомоги суб'єктам господарювання на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» на надання одноразової матеріальної допомоги суб'єктам господарювання на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, оскільки термін подання заяв отримувачами допомоги було обмежено 8 робочими днями. Отримали таку допомогу 157,1 тис. працівників (69,8 відс.) із запланованих 225 тис. працівників, середній розмір допомоги становив 4,1 тис. гривень.

Недосконалість та недотримання законодавства під час використання коштів фінансової допомоги Фонду безробіття із фонду боротьби з COVID-19 спричинили численні порушення під час отримання коштів одержувачами. За результатами перевірок щодо законності отримання допомоги по частковому безробіттю на період карантину за КПКВК 1201120 «Фінансова допомога Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, яка виділена із фонду боротьби з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками для виплати по частковому безробіттю» виявлено порушень у 864 роботодавців, якими повернено 2,3 млн грн та в результаті заходів самоконтролю – 11 млн гривень. За підсумками перевірок цільового використання коштів

виплати **одноразової матеріальної допомоги** порушення виявлено у **45 роботодавців** (1,1 відс.) на суму **0,8 млн грн**, з яких повернено лише 0,2 млн грн, за результатами самоперевірок суб'єктами господарювання станом на 09.04.2021 **повернено 6,8 млн грн** (1,1 відс. загальної суми використаних коштів на виплату).

Порядком використання коштів, виділених для надання фінансової допомоги Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27.04.2020 № 308 (далі – Порядок № 308 у редакції до 04.02.2021), **не визначено умов, порядку та обсягів повернення 1277,0 млн грн, наданих у квітні 2020 року** Фонду безробіття на поворотній основі (надання кредитів) для виплати допомоги по безробіттю, а лише доручено **врегулювати такі питання щороку Мінекономіки своїм рішенням** за погодженням з Мінфіном на підставі показників бюджету цього фонду. Мінекономіки протягом 2020 року **не ухвалено зазначеного рішення**. Положення постанови Кабінету Міністрів України від 03.02.2021 № 69 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 27 квітня 2020 р. № 308» щодо зміни з **поворотної основи на безповоротну умов виділення 1 277 млн грн** Мінекономіки із фонду боротьби з COVID-19 для надання фінансової допомоги Фонду безробіття **не відповідають нормам частини першої статті 3, частини дванадцятої статті 23, частин першої та третьої статті 57 Бюджетного кодексу України**.

V. Організація, управління і нагляд за системою загальнообов'язкового державного пенсійного і соціального страхування в Україні характеризувалися посиленням впливом держави. За таких умов система не лише не пристосована до функціонування у ринковому середовищі, а й є інституційно слабкою у розв'язанні завдань щодо доступності, повноти та своєчасності отримання застрахованими особами та членами їх сімей страхових виплат та соціальних послуг. Такий стан справ негативно впливав на функціонування системи внутрішнього контролю страхових фондів.

1. Системі загальнообов'язкового державного пенсійного і соціального страхування на сьогодні властиві такі риси: недосконалість нормативно-правової бази, що регламентує діяльність страхових фондів, потреба у структурних змінах, у тому числі за рахунок упорядкування діяльності страхових фондів для вирішення проблем збалансування їх бюджетів, несистемні і неузгоджені дії всіх залучених органів при прийнятті рішень та незабезпечення контролю за їх виконанням. Зокрема:

- **основним плановим документом** страхових фондів є **бюджет** (Закони України від 09.07.2003 № 1058 «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (далі – Закон № 1058), від 23.09.1999 № 1105 «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (далі – Закон № 1105),

від 02.03.2000 № 1533 «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» (далі – Закон № 1533)), порядок складання та виконання якого схвалює правління відповідного фонду (для Фонду соцстрахування – Порядок складання та виконання бюджету Фонду соціального страхування України, затверджений постановою правління Фонду соціального страхування України від 12.09.2017 № 42 (далі – Порядок № 42); ПФУ – Порядок розроблення, затвердження та виконання бюджету Пенсійного фонду України, затверджений постановою правління Пенсійного фонду України від 31.08.2009 № 21-2 і зареєстрований в Мін'юсті 23.09.2009 за № 897/16913 (далі – Порядок № 21-2); для Фонду безробіття відповідно до статті 23 Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, схвалених Законом України від 14.01.1998 № 16 (далі – Основи про страхування), такий порядок взагалі не розроблено);

- **затвердження бюджетів ПФУ, Фонду соцстрахування і Фонду безробіття та змін до них Кабінетом Міністрів України уповільнює процес оперативного реагування** у разі необхідності внесення змін до бюджетів. Так, зміни до бюджету ПФУ у **2019 році** постановою Кабінету Міністрів України від 26.06.2019 № 544 внесено більш **як через місяць** після перегляду видатків за КПКВК 2506080 «Фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, та дефіциту коштів ПФУ», **через три місяці** після фактичного здійснення видатків **на осучаснення пенсій** та виплату одноразової доплати до пенсії та майже **через п'ять місяців** після фактичного безспірного списання коштів у рахунок погашення позики, а видатки за кошти державного бюджету **на суму 87 млн грн** здійснено без внесення змін до бюджету ПФУ. Подібна ситуація мала місце і у 2020 році;

- **застосування до коштів трьох фондів казначейської форми обслуговування** за іншими механізмами, ніж **порядок** обслуговування Державного бюджету України, **не виправдовує себе, оскільки врегульовано лише процедурні питання і унеможливлено забезпечення контролю за використанням коштів страхових фондів;**

- **різна підпорядкованість та структура страхових фондів.** Фонд соцстрахування та Фонд безробіття створено згідно з відповідними законами як некомерційні самоврядні організації, що діють на підставі статуту, затвердженого правлінням, водночас ПФУ функціонує як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра соціальної політики. Процес перетворення ПФУ в самоврядну, самоокупну організацію через невирішення проблем, пов'язаних із залежністю виконання його бюджету від коштів державного бюджету, відстрочено на невизначений термін;

- **недосконалий порядок планування видатків бюджету в ПФУ і Фонді соцстрахування та його відсутність у Фонді безробіття, що впливає на прозорість механізмів формування бюджетів страхових фондів, не забезпечує обґрунтованого планування окремих статей бюджету ПФУ і дає можливість зменшувати обсяги його дефіциту, а Фонду соцстрахування – планувати та затверджувати видатки, не забезпечені доходами, а також не передбачені Законом № 1105 (на виконання обов’язків страховика і страхування автомобілів).**

2. Створені для управління Фондом соцстрахування та контролю за його діяльністю постійно діючі органи (правління, громадська рада та виконавча дирекція) у 2019, 2020 роках не в повному обсязі забезпечили оперативне та продуктивне управління, прозорість прийняття рішень, що свідчить про недоліки системи внутрішнього контролю:

- **діяльність правління Фонду соцстрахування була недостатньо продуктивною та результативною, зокрема, через кадрові зміни в Уряді, засідання правління проводилися нерегулярно, здебільшого позапланово. Як наслідок, окремі питання в межах повноважень, визначених статтею 7 Закону № 1105, Статутом Фонду соціального страхування України, затвердженим постановою правління Фонду соцстрахування від 03.04.2015 № 8 (зі змінами), і Регламентом роботи правління Фонду соціального страхування, затвердженим постановою правління Фонду соцстрахування від 24.01.2017 № 7 (зі змінами), правління вирішувало із значним запізненням або взагалі не вирішувало. Зокрема, не затверджено плану проведення засідань і програми робіт Фонду соцстрахування на 2019, 2020 роки та звіту про її виконання; не схвалено усіх поданих проєктів бюджету, а звіти про виконання бюджету та результати діяльності за 2018, 2019 роки затверджено у жовтні 2020 року;**

- **ВД Фонду, що є постійно діючим виконавчим органом правління Фонду соцстрахування, до жовтня 2020 року і майже два з половиною роки після звільнення з 15.05.2018 директора Баженкова Є. В. не мала постійного керівного складу, зокрема, через бездіяльність правління, а із поданих двома звільненими директорами позовів до суду щодо неправомірності звільнення на дату аналізу один задоволено;**

- **робота громадської ради, яка згідно з частиною другою статті 53 Закону № 1105 здійснює контроль за діяльністю Фонду соцстрахування, у 2019 році була малопродуктивною, з лютого 2020 року сплив термін повноважень її діючого складу, який станом на 01.01.2021 не оновлено.**

3. Реорганізація Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України (далі – ФССНВ) і Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності (далі – ФСС з ТВП), ініційована з метою оптимізації видатків на їх утримання, тривала понад два з половиною роки (з окремих питань – майже шість, остаточно завершена на початку 2021 року), супроводжувалася численними трудовими спорами,

судовими позовами працівників і керівного складу ВД Фонду та виявила окремі правові прогалини у законодавстві, що звело нанівець ефект від її проведення, створило ризики втрати майна, ускладнило ефективне управління ним і не забезпечило досягнення запланованої оптимізації видатків:

- через законодавче неврегулювання права власності на майно страхових фондів на початок 2021 року **150 будівель** (приміщень) ФСС з ТВП і ФССНВ перереєстровано на **Фонд соцстрахування** як правонаступника із правом державної власності, **154** – із правом приватної власності, а **78 об'єктів**, зокрема приміщення ВД Фонду, і **115 із 163 земельних ділянок** взагалі не перереєстровано. Як наслідок, ускладнено ефективне використання надлишкового майна (на початок 2021 року – **71 із 327 власних будівель** (приміщень), **116 із 173 автомобілів**, **47 із 128** господарських споруд і приміщень), витрати на збереження та утримання якого за понад три роки становили близько **5,3 млн гривень**. Разом з тим у межах повноважень не вжито належних заходів правлінням Фонду соцстрахування і не затверджено порядку розпорядження майном, а ВД Фонду не забезпечено системного внутрішнього контролю за користуванням майном її робочими органами;

- правлінням Фонду соцстрахування, ВД Фонду та її окремими робочими органами в окремих випадках ухвалювалися недостатньо обґрунтовані рішення про створення декількох відділень на невеликій відстані, при цьому не враховувалась необхідність оренди приміщень. Так, за оренду двох приміщень Тернопільського міського і районного відділень (24 і 6 працівників відповідно), розміщених на відстані 1,6 км один від одного, і двох приміщень Ужгородського міського і районного відділень (13 і 6 працівників, відстань – 600 м) сплачено понад **0,6 млн грн за рік**.

У результаті, незважаючи на зменшення з 01.08.2017 по 31.12.2020 кількості орендованих приміщень у **2,6** рази і збільшення у **13,6** рази кількості приміщень з річною орендною платою у розмірі **1 грн**, середня вартість орендної плати за 1 кв. м площі скоротилась лише на **19,3 відс.**, щорічні видатки на оренду становили понад **13 млн грн**, тобто були суттєвими;

- сформована ВД Фонду і затверджена рішенням правління Фонду соцстрахування типова структура його робочих органів була непорядкованою. Через неналежний внутрішній контроль ВД Фонду за застосуванням структури, більшістю робочих органів не дотримано встановлених з **01.01.2018** обмежень щодо чисельності працівників. Як наслідок, на початок 2021 року продовжували функціонувати два відділення із штатною чисельністю менш як **6 шт. од.** (**5 шт. од.**); норматив чисельності працівників управління ВД Фонду в регіоні (**25 відс.** загальної граничної чисельності робочого органу ВД Фонду) не дотримано всіма робочими органами (за

середнього показника **33,4 відс. в шести регіонах** цей показник перевищував **40 відс.**, в м. Києві – **56,7 відс.**);

- **невстановлення** правлінням Фонду соцстрахування та його ВД **нормативів** визначення чисельного складу внутрішніх підрозділів ВД Фонду та її робочих органів призвело до формування **неупорядкованої та безсистемної структури**. Наприклад, у штатному розписі ВД Фонду в одних випадках для структурних підрозділів з чисельністю від 2 до 3 шт. од. передбачено створення відділу із посадою начальника відділу, а в інших – сектору. У складі одних управлінь створено відділи з чисельністю 3 шт. од. (начальник, заступник начальника і один головний спеціаліста), а в інших – **посаду заступника начальника відділу** передбачено лише за чисельності **4 і більше** штатних одиниць. Подібні випадки мали місце в штатних розписах майже половини робочих органів ВД Фонду;

- **неналежна організація процедури вивільнення працівників органів Фонду** соцстрахування внаслідок злиття та оптимізації структури і чисельності працівників (в окремих випадках порушувалось законодавство про працю) призвела до визнання судами їх звільнення незаконним, що свідчить про недоліки внутрішнього контролю. У результаті з бюджету Фонду соцстрахування впродовж 2018–2020 років здійснено додаткові витрати на виплату середнього заробітку за час вимушеного прогулу, відшкодування витрат державним центрам зайнятості на виплату допомоги по безробіттю у зв'язку з поновленням на роботі працівників у сумі щонайменше **7,7 млн гривень**. При цьому органи Фонду соцстрахування не скористалися правом встановлення винних у незаконному звільненні працівників осіб для відшкодування ними заподіяної матеріальної шкоди.

4. Правлінням Фонду безробіття майже 9 років не вживалося достатніх заходів для актуалізації Статуту Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, затвердженого постановою правління Фонду безробіття від 06.07.2000 № 2 (у редакції постанови правління Фонду безробіття від 14.10.2010 № 204 зі змінами, внесеними згідно з постановами правління Фонду безробіття від 21.07.2011 № 269, від 26.07.2012 № 339) (далі – Статут Фонду безробіття), що призвело до неузгодженості його окремих норм з чинним законодавством; у 2019–2020 роках не здійснювався в повному обсязі контроль за діяльністю Виконавчої дирекції Фонду, передбачений Статутом Фонду безробіття, не визначені перспективні завдання Фонду безробіття. Затвердження звітності про результати діяльності та про виконання бюджету Фонду безробіття за 2019 рік через законодавчу невизначеність термінів було довготривалим, що не забезпечувало прозорості в діяльності Фонду:

- діючий у період, що підлягав аналізу, **Статут Фонду безробіття був застарілим** (не змінювався з 2012 року, у новій редакції затверджений лише в

травні 2021 року), в окремих випадках **не відповідав чинному законодавству**: пункт 14 Статуту Фонду безробіття **не приведено у відповідність зі статтею 11 Закону № 1533** у частині процедури схвалення та затвердження бюджету Фонду і порядку звітування про його виконання; з **01.01.2013** з урахуванням Прикінцевих та перехідних положень Закону України від 05.07.2012 № 5067 «Про зайнятість населення» (далі – Закон № 5067) із Статуту Фонду безробіття мав бути **вилучений** пункт 44, яким визначено, що нагляд за діяльністю Фонду здійснює **наглядова рада**, яка контролює виконання ним статутних завдань та цільове використання коштів; з **2019 року** у пункті 14 не враховано **організаційних змін**, які відбулися у системі ЦОВВ, у частині визначення **головного органу з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері зайнятості населення** (згідно із Законом України від 05.12.2019 № 341 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо формування державної політики у сфері праці, трудових відносин, зайнятості населення та трудової міграції» (далі – Закон № 341) це ЦОВВ, що забезпечує формування державної політики **у сфері зайнятості населення та трудової міграції**, до цього – ЦОВВ **у сфері соціальної політики**);

- правлінням Фонду безробіття у 2019–2020 роках **не забезпечено** виконання окремих статутних повноважень: **не здійснювався** в повному обсязі передбачений пунктом 34 Статуту **контроль за діяльністю виконавчої дирекції** (не розглядалися питання щорічного заслуховування **звітів виконавчої дирекції** про виконання покладених на неї функцій та питання проведення **аудиторських перевірок** щодо підтвердження достовірності та повноти річного балансу і звітності, участі членів правління Фонду у перевірках діяльності виконавчої дирекції Фонду), що свідчить **про недоліки системи внутрішнього контролю**;

- **не визначені перспективні завдання Фонду**, що не відповідає статті 11 Закону № 1533 і пункту 14 Статуту. Згідно з Планом роботи правління Фонду схвалення **Стратегії розвитку державної служби зайнятості на 2020–2022 роки** мало відбутися у **I кварталі 2020 року**, але протягом 2020 року на жодному засіданні Стратегію **так і не розглянуто**;

- у зв'язку із законодавчим невизначенням терміни затвердження **щорічних звітів** про результати діяльності Фонду безробіття та виконання його бюджету відстрочено: за **2019 рік** звітність правлінням Фонду затверджено лише **31.08.2020** (через **майже 5 місяців** після подання Казначейству звітності згідно з Порядком складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, затвердженим наказом Мініфіну від 24.01.2012 № 44, зареєстрованим у Мініюсті 09.02.2012 за № 196/20509 (далі – Порядок № 44)). Як наслідок, звіт про результати діяльності за 2019 рік подано Уряду **02.09.2020**, а звіт про виконання бюджету оприлюднено на

офіційному сайті Державного центру зайнятості (далі – ДЦЗ) і в газетах «Голос України» та «Урядовий кур'єр» лише 10.09.2020 і 11.09.2020 відповідно.

5. У нормативно-правовій базі, що регламентує державну політику у сфері зайнятості та трудової міграції, вже більше семи років не вирішено протиріч і неузгодженостей з чинним законодавством, пов'язаних із визначенням статусу державної служби зайнятості.

Кабінет Міністрів України постановою від 05.03.2014 № 90 «Деякі питання державного управління у сфері зайнятості населення» (далі – постанова № 90), у межах повноважень ліквідував у березні 2014 року Державну службу зайнятості України як ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції. Цим рішенням Уряд фактично відновив функціонування державної служби зайнятості як централізованої системи державних установ, проте Законом № 5067, яким внесені відповідні зміни і до Закону № 1533, досі передбачено виконання функцій державної служби зайнятості ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції і здійснює свої повноваження безпосередньо та через територіальні органи.

При цьому Кабінетом Міністрів України змінами, внесеними постановою від 03.03.2020 № 206 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо передачі окремих повноважень від Міністерства соціальної політики до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства у сфері зайнятості населення» (далі – постанова № 206) до постанови № 90, зазначені протиріччя не врегульовано, і на час проведення аналізу статус державної служби зайнятості, визначений постановою № 90, не відповідав нормам Законів № 5067 і № 1533.

6. Створені ПФУ, Фондом соцстрахування і Фондом безробіття інформаційно-аналітичні системи не уніфіковані, перебувають на різних стадіях розроблення програмних систем і етапах їх впровадження, а також не інтегровані між собою для вирішення спільних питань. Несумісність програмного забезпечення в окремих випадках негативно впливає на оперативність і функціональність обміну даними між ПФУ та фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування, а також іншими залученими до цього процесу органами, і потрібне додаткове фінансування для розроблення необхідного програмного забезпечення:

- внаслідок тривалого погодження порядків/протоколів обміну та взаємодії ПФУ, зокрема, з Мінсоцполітики, Міністерством освіти і науки України, Державною міграційною службою України, Мін'юстом не виконується постанова Кабінету Міністрів України від 17.07.2019 № 681 «Про оптимізацію надання адміністративних послуг у сфері пенсійного забезпечення», мета якої – зниження адміністративного навантаження на громадян. Так,

реалізацію обміну з Централізованим банком даних з проблем інвалідності заплановано ПФУ **на II півріччя 2021 року (із запізненням майже на 2 роки);**

- звірку Фондом соцстрахування із ПФУ відповідно до протоколу № 1/1 від 07.06.2018 даних щодо смерті осіб, які отримують страхові виплати, на дату аналізу не налагоджено, а за результатами верифікації такі відомості надходять до Фонду соцстрахування із запізненням до трьох місяців, що унеможливило своєчасне реагування на них;

- ПФУ, Фондом соцстрахування і Фондом безробіття не забезпечено, зокрема, автоматизації функціональних процесів планування показників бюджету, що призводить до системних недоліків при плануванні та негативно впливає на функціонування системи внутрішнього контролю. Єдина інформаційно-аналітична система Фонду соціального страхування України (далі – ЄІАС) залишається недоопрацьованою, що ускладнює оперативне реагування на зміни та якість співпраці із страхувальниками і застрахованими особами.

7. Неодноразові спроби створення електронного реєстру листків непрацездатності, розпочаті понад 10 років тому, на час аналізу ще тривали. Змінюються лише залучені та відповідальні органи, витрачаються кошти, а кінцевого результату не досягнуто:

- за результатами пілотного проєкту у 2010–2012 роках замість створення нового програмного забезпечення **витрачено 6,3 млн грн** на придбання діючого програмного продукту «УкрМедСофт: Стационар» і «УкрМедСофт: Поліклініка», який модернізовано для потреб реєстру, але не поширено на всю Україну, **майнові права** на додаткові інтеграційні модулі як об'єкти інтелектуальної власності **передано ФСС з ТВП, право користування програмним забезпеченням** згідно з умовами ліцензійної угоди становить 25 років, технічна підтримка є платною. При цьому система у більшості регіонів працювала в локальному режимі та не вирішувала покладених на неї завдань у повному обсязі;

- розроблений ПФУ **веборієнтований сервіс** внесення даних про тимчасову непрацездатність вартістю **4,8 млн грн**, який **30.03.2020** встановлено **на вебпорталі ПФУ, у червні–липні 2020 року** протестовано з 322 закладами охорони здоров'я, а у **червні 2021 року** розпочато його апробування. Серед причин відставання – гальмування МОЗ із початком **інформаційної взаємодії** з ПФУ і НСЗУ щодо організації ведення реєстру листків непрацездатності та надання інформації;

- **нормативно-правові акти** для впровадження електронного реєстру листків непрацездатності **МОЗ затверджено лише у червні 2021 року наказом від 01.06.2021 № 1066**, яким, зокрема, **передбачено тестування системи та перехід до 31.08.2021 на електронні листки тимчасової непрацездатності.**

8. Структуру і склад видатків на утримання та забезпечення діяльності страхових фондів не уніфіковано (нормативно не визначено термінології, переліку та видів), рекомендований Кабінетом Міністрів України норматив не дотримується, видатки Фонду безробіття Мінфіном не погоджуються, а недосконалий порядок погодження Міністерством видатків для ПФУ і Фонду соцстрахування на практиці дає змогу ПФУ і Фонду соцстрахування здійснювати їх поділ за напрямками, збільшувати суми та змінювати склад. Як наслідок, не досягнуто бажаного ефекту від скорочення обсягу управлінських видатків за результатами заходів з оптимізації структури та чисельності працівників страхових фондів:

- у 2019, 2020 роках **обов'язковому погодженню Мінфіном** підлягало відповідно **3,1 відс.** (154,9 із 4982,8 млн грн) і **2,7 відс.** (145,4 із 5349,8 млн грн) планових видатків на організацію роботи **ПФУ** та **96,2 відс.** (1171,3 із 1217,8 млн грн) і **95,9 відс.** (1434,3 із 1495,1 млн грн) відповідних видатків Фонду соцстрахування. Наприклад, Мінфін погоджує лише **індивідуальний кошторис центрального апарату ПФУ за напрямом «Керівництво та управління апарату», а інші дві частини** на виготовлення посвідчень і створення програмно-технічного забезпечення, а також кошториси адмінвидатків головних управлінь ПФУ в областях та м. Києві **не погоджуються**. У Фонді соцстрахування погодженню **не підлягали видатки на виконання обов'язків страховика**, не передбачені Законом № 1105 і встановлені Кодами економічної класифікації видатків бюджету Фонду соціального страхування України на статутні напрями діяльності та роз'ясненнями щодо їх застосування, затвердженими постановою правління Фонду соцстрахування від 12.09.2017 № 43 (далі – Порядок № 43), які у **2018–2020 роках становили 24,4 млн грн;**

- **трьома страховими фондами не враховано питомої ваги видатків на організацію своєї роботи, рекомендованої постановою Кабінету Міністрів України від 11.10.2016 № 710 «Про ефективне використання державних коштів» (далі – постанова № 710).** Так, у 2018–2019 роках видатки ПФУ становили **1,3 і 1,2 відс.** відповідно обсягу доходів при рекомендованому **1 відс.**, Фонду соцстрахування – **6,1 та 4,8 відс. при 4,7 відс.**; Фонду безробіття – **20,6 і 25,2 відс. при 14,9 відсотка.** За розрахунками, обсяги перевищення видатків у 2018–2019 роках становили в ПФУ **929,6 і 991,2 млн грн**, Фонді соцстрахування – **285 і 23,3 млн грн**, Фонді безробіття – **671,7 і 1280,1 млн грн** відповідно. Разом з тим **уповноваженими органами (Кабінет Міністрів України, Мінфін, Мінсоцполітики, Мінекономіки) не лише не вжито заходів контролю за дотриманням цього показника, а й з 2016 року не осучаснено його розміру (через розширення переліку доходів фондів, які мають тимчасовий характер, зокрема у 2020 році у зв'язку з COVID-19);**

- **темпи скорочення видатків на організацію роботи страхових фондів за рахунок оптимізації структури та чисельності їх працівників не відповідали**

запланованим показникам. Так, у 2018 році замість економії в сумі 777,8 млн грн видатки ПФУ порівняно з 2017 роком зросли на 1,97 млн грн, а у 2019 році економія становила 153,2 млн грн при запланованих 248,7 млн гривень. Очікуваної внаслідок злиття ФСС з ТВП та ФССНВ економії в сумі 600 млн грн не отримано. У 2017 році видатки порівняно з 2015, 2016 роками зросли майже на 400 млн грн, у 2018, 2019 роках порівняно з 2017 роком зменшені на 117,7 і 152,2 млн грн відповідно.

9. Планування коштів Фонду безробіття на капітальні видатки здійснювалося в окремих випадках необґрунтовано, їх використання – інколи з порушеннями та неефективно:

- планування ДЦЗ видатків на придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю для державної служби зайнятості (далі – ДСЗ) на 2019 і 2020 роки проводилось за **недостатнього аналізу наявних їх залишків** на початок року, які перевищували їх річні заплановані обсяги на 2019 рік вдвічі, на 2020 рік – в 1,8 раза;

- із використаних у 2019 році **53,5 млн грн** на створення умов прийому та надання соціальних послуг ДСЗ на капітальний ремонт та реконструкцію чотирьох об'єктів безпідставно використано **0,6 млн грн без затвердженої проєктно-кошторисної документації.**

10. Витрачання 0,8 млн грн на проведення капітального ремонту трьох об'єктів, які перебувають у комунальній власності, у порушення положень частин другої та третьої статті 776 Цивільного кодексу України без права власності та договорів оренди на будівлі має ознаки неекономного використання коштів.

Витрати Фонду безробіття у **2007–2013 роках** у загальній сумі **163,7 млн грн** на будівництво та реконструкцію **18 об'єктів незавершеного будівництва** із залишковою вартістю **232,4 млн грн** (у цінах 2008–2012 років) за умов фінансової нестабільності Фонду мають ознаки **непродуктивних.**

Зокрема, на **об'єкт незавершеного будівництва адміністративної будівлі ДЦЗ у м. Києві (вул. Астраханська, № 9-17)** витрачено **149,9 млн грн** коштів Фонду безробіття, з них **148,1 млн грн** – на будівельно-монтажні роботи, які здійснювались у **2010–2011 роках**, та на **утримання** цього об'єкта з 2019 року – **1,2 млн гривень.** **Проєкт об'єкта** (комплекс будівель кошторисною вартістю (у цінах 2010 року) **300 млн грн**, загальна площа – **24 тис. кв. м:** 8-поверховий адміністративний будинок ДЦЗ; 13-поверховий блок для тимчасового проживання працівників ДСЗ; 3-поверховий фізкультурно-оздоровчий комплекс) є **нерациональним, неекономним та високовартісним**, оскільки штатна чисельність працівників ДЦЗ на час аналізу становила **167 осіб.** При будівельній готовності **35 відс.** залишок суми незавершеного будівництва – **151,7 млн грн (50,6 відсотка).** **Протягом 2012–2020 років** будівельні роботи на об'єкті **не виконувались через відсутність фінансування.**

11. У ДЦЗ, а також у регіональних центрах зайнятості станом на 01.01.2020 обліковувалося **185 юридичних осіб**, за якими закріплено **1112 од. майна** загальною вартістю **1 541,2 млн грн: 741 будівля** для адміністративних цілей і **371 споруда** господарського призначення, в тому числі **96 об'єктів** вартістю **198,6 млн грн** розташовано на території, на якій органи державної влади не здійснюють своїх повноважень.

За інформацією ДЦЗ, відповідно до правовстановлюючих документів є **шість власників майна**: Верховна Рада України – 69 об'єктів, держава Україна – 12, Кабінет Міністрів України – 19, Мінсоцполітики – 618, Фонд безробіття – 2, а також установи ДСЗ – 278 об'єктів.

У зв'язку із зміною органу управління згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 № 1228-р «Про передачу цілісних майнових комплексів державних установ державної служби зайнятості до сфери управління Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства» (далі – розпорядження № 1228-р), у червні 2021 року завершено передачу **362 цілісних майнових комплексів державних установ ДСЗ із сфери управління Мінсоцполітики до сфери управління Мінекономіки**, яка тривала 8 місяців, та розпочато внесення відповідних змін до установчих документів державних установ ДСЗ.

Щодо 62 об'єктів (5,6 відс.) адміністративних будівель та споруд господарського призначення загальною вартістю **81,4 млн грн не проведено** в установленому порядку **державної реєстрації речових прав на нерухоме майно**, яке перебуває на балансі ДСЗ, що є недотриманням вимог пункту 2 частини першої статті 3 Закону України від 01.07.2004 № 1952 «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (далі – Закон № 1952).

В установах ДСЗ також обліковуються **680 земельних ділянок** загальною площею **2 102,6 тис. кв. м** і вартістю **237,1 млн грн**, з яких на **8** загальною площею **2 тис. кв. м** немає правовстановлюючих документів на право постійного користування.

Через тривале досудове розслідування (понад 3,5 роки) є **ризик втрати належної ДЦЗ однопверхової нежитлової будівлі**, розташованої в м. Києві, вул. Мельникова, № 89 а літ. 3 загальною площею **0,7 тис. кв. м**, залишковою кошторисною вартістю **0,5 млн гривень**.

12. Державною службою зайнятості не надано даних, які б підтверджували ефективність і раціональність спрямування коштів на забезпечення діяльності Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості (далі – ІПК ДСЗ). Діяльність закладу потребує комплексного аналізу, необхідно визначити стратегію його розвитку, умови фінансування за рахунок коштів Фонду безробіття.

Аналіз видатків Фонду безробіття на забезпечення діяльності ІПК ДСЗ засвідчив: незважаючи на суттєве скорочення підготовки здобувачів вищої освіти

за рахунок коштів Фонду безробіття, ДЦЗ у 2019 році заплановано збільшити фінансування на забезпечення діяльності закладу до **45,5 млн грн** (у **1,4** рази порівняно з 2018 роком). Подібна тенденція спостерігалася і при плануванні видатків **на 2020 рік**. Передбачалося скоротити штатну чисельність працівників ППК ДСЗ **на чверть** (з 146,75 до 107 шт. од.), водночас витрати на забезпечення діяльності – лише **на 16,7 відс.** (до 37,9 млн гривень). Фактичні видатки Фонду на забезпечення діяльності ППК ДСЗ у 2019 році (43,8 млн грн) збільшились в **1,3** рази порівняно з 2018 роком, у **2020 році** становили **33,6 млн грн** та скоротились на третину порівняно з 2019 роком, при цьому в **1,6** рази перевищували видатки 2017 року.

Кількість здобувачів вищої освіти, які навчалися за кошти Фонду безробіття, у 2020 році (**37 осіб**) зменшилася у **11 разів** порівняно з 2017 роком, у **7 разів** – порівняно з 2018 та у **3,7 рази** – з 2019 роком. Щороку значно скорочувалась і **питома вага студентів**, що навчаються за кошти Фонду безробіття, порівняно з їх загальною чисельністю: 2018 рік – 43,1 відс., 2019 – 24,2 відс., **2020 – 7,3 відсотка**. **На кінець 2020 року** навчалось тільки **4 особи**.

Упродовж останніх років сталою є тенденція до **невиконання ППК ДСЗ ліцензійного обсягу набору здобувачів вищої освіти** за кваліфікаційним рівнем «бакалавр» та «магістр»: у 2019/2020 навчальному році прийнято на навчання відповідно **12,4 та 42,5 відс.**; у 2020/2021 – **18 та 36,4 відс.** ліцензійного обсягу за цими рівнями. За кошти Фонду безробіття набір здобувачів вищої освіти не проводився взагалі через призупинення рішенням правління Фонду безробіття від 30.03.2018. На дату аналізу для ДСЗ **академічне навчання працівників не було актуальним** (99,9 відс. фахівців ДСЗ мають освіту за кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» чи «магістр», заміщення посад можливе за умови наявності вищої освіти).

У Центрі підвищення кваліфікації керівних працівників та спеціалістів ДСЗ, який функціонує в ППК ДСЗ, за рахунок коштів Фонду безробіття підвищили кваліфікацію у **2019 році 2 084 ос. (92,8 відс.** запланованих); у **2020 році** – на 15 відс. менше – 1 777 ос. (79,3 відс. плану). Протягом 2019 року в ППК ДСЗ на замовлення Київського міського і Київського обласного центрів зайнятості підвищили кваліфікацію **196 зареєстрованих безробітних**, у 2020 році через введення карантину безробітні до ППК ДСЗ **не направлялися**.

Аналіз засвідчив **непроведення в установленому порядку державної реєстрації речових прав на нерухоме майно ППК ДСЗ**, що є недотриманням вимог пункту 2 частини першої статті 3 Закону № 1952.

VI. Параметричні зміни солідарної пенсійної системи, що упродовж останніх десяти років відбувалися в Україні, задекларовані як пенсійна реформа (фактично – збільшення страхового стажу, пенсійного віку, перерахунок пенсій, корекція пенсійної формули, скасування пільг при призначенні пенсії для окремих категорій осіб), у довгостроковій

перспективі ситуацію не поліпшать, якщо не визначити оптимального розміру ЄСВ. Наявні механізми перерахунку пенсій гальмували суттєве зростання їх розміру, при цьому публічно заявлялося про щорічне підвищення пенсій внаслідок таких перерахунків (для більшості пенсіонерів ця сума становила менше 100 грн і дотувалася за рахунок коштів державного бюджету). Так, середня заробітна плата, що застосовувалася у 2020 році для призначення нових пенсій, незважаючи на сталу тенденцію до зростання, становила **75,1 відс.** середньої заробітної плати, з якої сплачено страхові внески, а аналогічний показник, що застосовувався для перерахунку пенсій у **2020 році**, – лише **47,3 відс.** (пенсії за віком і за вислугу років військовослужбовцям) і **11,7 відс.** (постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи).

1. Фіксація з 01.10.2017 розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, для розрахунку надбавки за понаднормативний стаж станом 01.09.2015 (1074 грн), що застосовується для перерахунків пенсій (з 1 квітня) особам, які продовжили працювати (абзац п'ятий частини четвертої статті 42 Закону № 1058), кожні два роки, не стимулює населення до офіційного працевлаштування після досягнення пенсійного віку або встановлення інвалідності, що спричиняє втрату надходжень від ЄСВ. За таких умов середній розмір підвищення з 01.04.2019 становив тільки **86,95 грн** для **409,3 тис. працюючих пенсіонерів**, з 01.04.2020 – **170,8 грн (357,1 тис. осіб)**.

Застосування при перерахунку пенсії відповідно до частини другої статті 42 Закону № 1058 різних показників середньої заробітної плати залежно від категорії отримувачів пенсій та фіксація їх розміру призводили до збільшення диспропорцій у розмірах пенсій, призначених за різними законами, а також порівняно з новопризначеними пенсіями. Так, з **01.03.2019 і 01.05.2020 для пенсій, призначених за Законом № 1058, Законом України від 09.04.1992 № 2262 «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (далі – Закон № 2262), застосовано середній показник середньої заробітної плати в Україні, з якої сплачено страхові внески, за 2014, 2015 та 2016 роки (3764,4 грн); за Законом України від 28.02.1991 № 796 «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (далі – Закон № 796) – за 2006 рік (928,81 грн), який проіндексовано на коефіцієнти збільшення 17 і 11 відс. відповідно.** При цьому при призначенні пенсії за віком у 2019 році застосовувався показник за 2016–2018 роки, що становив **6188,89 грн (в 1,6 і 6,7 рази більше за застосовані у 2019 році для перерахунку пенсій показники)**.

2. Професійні та корпоративні пенсійні фонди не створено, а після прийняття Закону України від 03.10.2017 № 2148 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» (далі – Закон № 2148), задекларованого 01.10.2017 як черговий етап пенсійної

реформи, відбулося, зокрема, переформатування джерел фінансування пенсійної виплати, призначеної на пільгових умовах або достроково, із збільшенням частки державного бюджету, скасування пенсій за вислугу років для 15 категорій громадян, що працювали на відповідних роботах, та скорочення чисельності контингенту, який має право на призначення пенсій за віком на пільгових умовах. При цьому надані Мінсоцполітики роз'яснення щодо визначення права на пенсію за віком на пільгових умовах окремим категоріям осіб в одному випадку суперечили чинному законодавству, а в іншому – призвели до збільшення контингенту одержувачів.

3. Механізм розрахунку сум, яких не вистачає до повного покриття видатків ПФУ на виплату та доставку пільгових пенсій за кошти державного бюджету, не встановлено. Як наслідок, окремі планові та звітні показники про виконання бюджету ПФУ за 2019, 2020 роки не узгоджуються в частині розподілу за джерелами фінансування. Так, суми, яких не вистачало до повного покриття видатків на виплату та доставку пільгових пенсій, ПФУ планував профінансувати за власні кошти, а здійснив за рахунок коштів державного бюджету (у 2019 році – 3148,9 млн грн, у 2020 році – 2651,8 млн грн), а суми на виплату та доставку пільгових пенсій, які не відшкодовуються підприємствами, ліквідованими без правонаступників та розташованими за межами України, планував профінансувати за кошти державного бюджету, а здійснив за рахунок власних коштів (2019 рік – 897,3 млн грн, 2020 рік – 952,4 млн гривень).

4. Неврахування ПФУ при виборі методів планування видатків на пенсійне забезпечення окремих категорій осіб змін у законодавстві, що вплинули на умови призначення їм пенсій, призвело до завищення / заниження планових показників бюджету ПФУ і дало змогу штучно знизити суми його дефіциту. Так, планові видатки на виплату пенсій на пільгових умовах, дострокових для окремих категорій осіб та за вислугу років у 2019 році завищено на 908,9 млн грн, у 2020 – на 1371,8 млн грн, а на пенсійне забезпечення постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи та інших прирівняних осіб, навпаки, занижено у 2019 році – на 312,6 млн грн, у 2020 році – на 115,3 млн гривень. Несвоєчасне оновлення відповідного програмного забезпечення в окремих випадках спричинило безпідставну виплату пенсій на пільгових умовах на суму 307,6 тис. грн, з яких повернено до бюджету добровільно за заявами пенсіонерів 3,9 тис. грн, решта – втрати бюджету ПФУ, що свідчить про недоліки системи внутрішнього контролю.

5. Перелік видатків, що здійснюються з державного бюджету, встановлений підпунктом «а» пункту 9 частини першої статті 87 Бюджетного кодексу України, не включає видатків на виплату та доставку пенсій за віком на пільгових умовах, дострокових пенсій окремим категоріям громадян, пенсій за вислугу років, допомоги на поховання та на фінансування сум, яких не

вистачає для повного покриття видатків ПФУ на виплату та доставку пенсій за віком, призначених на пільгових умовах, які згідно з Законом № 1058 здійснюються за кошти державного бюджету; **на пенсійні виплати постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи** (стаття 63 Закону № 796) та щомісячні доплати до пенсії непрацюючим пенсіонерам, вивільненим у зв'язку із закриттям ЧАЕС (пункт «г» частини другої статті 12 Закону України від 11.12.1998 № 309 «Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС на екологічно безпечну систему» (далі – Закон № 309)). У 2019 році на цю мету спрямовано **21319,5 і 7269,9** млн грн, у 2020 році – **21815,4 і 8222,3** млн гривень.

6. Недосконалість законодавства із пенсійного забезпечення постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи (Закон № 796, постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1210 «Про підвищення рівня соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (далі – постанова № 1210)), **надання переваги окремим категоріям осіб при зміні умов призначення / обчислення пенсій призвели до визнання Конституційним Судом України деяких норм неконституційними, а рештою судів – повернення у часі дії скасованих або змінених норм, що коштуватиме державі згідно із судовими рішеннями щонайменше 53,4 млрд гривень.** Так, застосування з 01.10.2017 як бази для обчислення пенсії по інвалідності лише особам, які під час проходження дійсної строкової служби брали участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС (інших ядерних аварій) і стали особами з інвалідністю, та членам їх сімей у разі втрати годувальника п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня відповідного року, **призвело до підвищення розміру пенсії в 1,5–2 рази більше** порівняно з рештою ліквідаторів наслідків аварії на ЧАЕС. Наприклад, **розмір пенсії солдата строкової служби, ліквідатора наслідків аварії на ЧАЕС з II групою інвалідності і втратою працездатності 70 відс., до 01.10.2017 становив 2 323,2 грн, а після перерахунку – 9406,1 грн (у 4 рази більше).**

7. Невизначеність єдиних нормативних підходів і встановлення окремих умов залежно від відомчої належності при проведенні перерахунків пенсій, призначених відповідно до Закону № 2262, розтягнуло на два роки виплати перерахованих пенсій, суттєво вплинуло на їх розмір і призвело до визнання судами протиправними та нечинними норм нормативно-правових актів з цього питання, повна потреба на забезпечення виконання яких становить щонайменше 63,3 млрд гривень. У результаті за рішеннями судів стягнуто з рахунків органів ПФУ у 2018–2020 роках **257,3** млн грн, крім того, вже набрали законної сили рішення на суму **580** млн гривень.

Залишилися диспропорції між розмірами новопризначеної пенсії за вислугу років особам, звільненим з військової служби, та деяким іншим особам відповідно до Закону № 2262 та її середнім розміром навіть після **перерахунків 2018–2020 років**. Так, у 2020 році розмір новопризначених пенсій **майже вдвічі перевищував** середній (**10 727,93 проти 5 619,56 грн**), що є новим ризиком збільшення звернень до суду цієї категорії пенсіонерів за захистом своїх прав.

8. Стійке і стрімке зростання заборгованості, що утворилася внаслідок нарахування (перерахунку) пенсійних виплат на виконання судових рішень, за правової невизначеності (Порядок погашення заборгованості з пенсійних виплат за рішеннями суду, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 649 (далі – Порядок № 649), рішенням суду у 2019 році визнано протиправним і скасовано) та фактичне приховування її реальних обсягів не вирішує проблеми, а лише загострює це питання. За три роки з державного бюджету виділено **350 млн грн**, з яких через затримки із затвердженням і набранням чинності відповідними нормативними актами використано **305,9 млн грн**, при цьому потреба лише на **2020 рік – 1440,9 млн гривень**.

9. Запроваджене з 01.06.2015 скасування норми щодо пенсійного забезпечення осіб, пенсії яким призначаються відповідно до спеціальних законів (державним службовцям, прокурорам, суддям тощо), тривало з травня 2016 року по жовтень 2017 року. За результатами цих змін чисельність одержувачів спеціальних пенсій за чотири роки скоротилась в 3,5 раза, але для окремих їх категорій за наявності певних умов збережено право на призначення такої пенсії. Як наслідок, **фінансове навантаження на державний бюджет** продовжує зростати, передусім за рахунок видатків на виплату довічного грошового утримання судді у відставці, на розмір якого не поширюється жодне обмеження. Так, у 2020 році при середньому розмірі пенсії за віком в солідарній системі в **3 529,9 грн**, середній розмір довічного грошового утримання судді у відставці при повному стажі становив **68 143,1 грн**, пенсії за вислугу років працівника прокуратури – **16 200,1 гривні**.

10. Внаслідок безсистемного запровадження понад двадцяти різних надбавок, доплат і підвищень до пенсії, видатки ПФУ на цю мету за кошти державного бюджету у 2020 році значно зросли і становили **52911,4 млн грн**, що на **65,2 відс.** більше, ніж у 2019 році, та у **2,6 раза** більше, ніж у 2018 році (у складі видатків частка разових виплат становила **15,5 і 18,2 відс.** відповідно). При цьому розміри надбавок, доплат і підвищень встановлені за різними принципами, в окремих випадках набули декларативного характеру, що **переобтяжує систему пенсійного страхування і наділяє її невластивими рисами вже існуючої громіздкої системи соціального забезпечення**. Так, станом на 01.01.2021 розміри надбавок, доплат, підвищень коливалися від **43,52 грн (фіксована**

сума) для членів сімей репресованих осіб до **11498,5 грн (650 відс. прожиткового мінімуму)** для осіб з інвалідністю внаслідок війни І групи тощо.

11. Стала тенденція до скорочення чисельності одержувачів пенсій в установах поштового зв'язку АТ «Укрпошта» з метою обслуговування в уповноважених банках практично не вплинула на зменшення видатків на доставку пенсій і допомоги, які з 2018 року зросли на 66,3 відсотка. Без обґрунтування собівартості витрат АТ «Укрпошта» у 2019 році отримано з державного бюджету додатково 500 млн грн як відшкодування, а у 2020 році підвищено майже на половину розміри тарифів на доставку. Спроби Уряду у 2021 році вирішити це питання шляхом переведення до **01.09.2021** до банківських установ усіх одержувачів пенсійних виплат, за винятком окремих вразливих категорій, та запровадження конкурсу з відбору надавачів послуг з доставки відстрочено до **2023 року**.

VII. Законодавче призупинення з квітня по листопад 2020 року у зв'язку з поширенням COVID-19 проведення більшості видатків Фонду соцстрахування, зокрема на медичну і соціальну допомогу, реабілітаційне лікування, запровадження нових видів страхових виплат та неврахування при виділенні у 2020 році із державного бюджету фінансової допомоги у зв'язку з COVID-19 темпів його поширення призвело до накопичення заборгованості перед потерпілими і санаторними закладами, зростання, особливо у IV кварталі, обсягів заборгованості Фонду соцстрахування перед страхувальниками і застрахованими особами з виплати матеріального забезпечення (станом на 01.01.2021 до **1642,5 млн грн, з яких 83,5 відс. – заборгованість з виплати допомоги по тимчасовій непрацездатності).**

1. Недоліки в плануванні видатків з виплати допомоги по тимчасовій непрацездатності, несвоєчасне подання страхувальниками заяв-розрахунків і неналежна робота комісій соціального страхування стримували зростання видатків Фонду соцстрахування та відстрочували отримання цієї допомоги застрахованими особами в окремих випадках майже на півроку.

2. Хоча майже третину загального обсягу видатків бюджету Фонду соцстрахування становлять видатки на страхові виплати, обсяги яких постійно зростають (2019 рік – 8,5 млрд грн, 2020 рік – 9,4 млрд грн), на дату аналізу не врегульовано питання переліку документів, необхідних для призначення страхових виплат, немає інформації про кількість потерпілих, які отримали страхові виплати / перебувають на обліку у робочих органах ВД Фонду, мають місце певні організаційні недоліки у плануванні.

3. Внаслідок існування різних правових норм у статті 42 Закону № 1105 та Законі України від 06.04.2000 № 1645 «Про захист населення від інфекційних хвороб» (далі – Закон № 1645), членам сім'ї померлого у зв'язку з інфікуванням COVID-19 медичного працівника державного чи комунального закладу охорони здоров'я надано право на одночасне отримання двох видів одноразової

допомоги: за Законом № 1645 і Порядком використання фінансової допомоги Фондом соціального страхування України для проведення страхових виплат у разі захворювання або смерті медичних працівників у зв'язку з інфікуванням гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2020 № 498 (далі – Порядок № 498), – у розмірі **750 прожиткових мінімумів** для працездатних осіб, встановлених на 01 січня календарного року (1 576,5 тис. грн), та Законом № 1105 – **100 розмірів цього показника (210,2 тис. гривень)**. Станом на 01.01.2021 правом на отримання двох одноразових виплат (**57,2 млн грн**) скористалися члени сімей **32 померлих** медичних працівників державних / комунальних закладів охорони здоров'я. Це створює **подвійне навантаження: на бюджет Фонду соцстрахування і державний бюджет.**

4. Кількість забезпечених медичною та соціальною допомогою потерпілих щороку зменшується, водночас заплановані у 2019, 2020 роках видатки не здійснено в повному обсязі (у **2019 році не використано 37,5 млн грн, у 2020 – 256,6 млн грн** внаслідок карантинних обмежень у зв'язку з поширенням COVID-19 та обмеженнями, встановленими Законом України від 13.04.2020 № 553 «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» (далі – Закон № 553)). Правлінням Фонду соцстрахування понад три роки **не осучаснено шести нормативних актів**, на підставі яких у 2019–2020 роках **за 12 напрямками здійснювалися страхові витрати** на цю мету, а ВД Фонду та її робочими органами не забезпечено в окремих випадках дотримання норм Порядку № 42 і Положення про забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації потерпілих унаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, затвердженого постановою правління ФССНВ від 25.03.2008 № 23, зареєстрованою в Мін'юсті 19.06.2008 за № 545/15236 (далі – Положення про забезпечення ТЗР). Зокрема, забезпечення потерпілих санаторно-курортним лікуванням врегульовано двома чинними нормативними актами: новим Порядком відшкодування витрат за надані послуги санаторно-курортним закладам за вибором потерпілих внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, затвердженим постановою правління Фонду соцстрахування від 24.05.2017 № 33 (далі – Порядок № 33), і застарілим Положенням про забезпечення потерпілих внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання санаторно-курортним лікуванням, затвердженим постановою правління ФССНВ від 31.10.2007 № 49, зареєстрованою в Мін'юсті 26.12.2007 за № 1400/14667 (далі – Положення про забезпечення путівками), яке не скасовано, оскільки врегульовує питання компенсації витрат за самостійно придбані путівки і проїзд потерпілому та

супроводжуючій особі, виплату якої гарантовано частиною четвертою статті 42 Закону № 1105, але не передбачено Порядком № 33.

5. Непередбачення Законом № 1105 і непоширення Порядку забезпечення осіб з інвалідністю автомобілями, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.07.2006 № 999 (далі – Порядок № 999), у частині забезпечення осіб з інвалідністю автомобілями, визнаними гуманітарною допомогою, на осіб, інвалідність яких пов'язана з трудовим каліцтвом, не дозволяє їм скористатися таким правом. При цьому розміри компенсацій на бензин, ремонт і технічне обслуговування автомобіля та на транспортне обслуговування є суто декларативними (у 2019–2020 роках – відповідно 445,63 і 487,13 грн на рік та 338,07 і 369,55 грн на рік) і не компенсують витрати на зазначену мету. Так, у 2020 році за отримані компенсації потерпілі могли придбати близько 15 літрів бензину на рік (витрати на проїзд 1,3 грн на день). Крім того, не сприяє внутрішньому контролю відсутність звітності про автомобілі, які зберігаються в робочих органах ВД Фонду, та їх рух упродовж звітного періоду.

6. Незатвердження Урядом протягом трьох років порядку здійснення соціальних виплат громадянам з числа ВПО, відсутність єдиних підходів до обліку страховими фондами сум невикрачених соціальних виплат за минулий період призвели до накопичення значних боргів, що погашаються лише за рішеннями судів і збільшують видатки фондів на судові витрати, які у 2020 році лише для ПФУ становили 1,1 млрд гривень. На 01.01.2021 заборгованість з виплати пенсій ВПО, за розрахунками ПФУ, становила понад 83 млрд грн, з них 11 млрд грн реально можуть бути витребувані особами, які перебувають на обліку на території, підконтрольній владі України. Борги зі страхових виплат і витрат Фонду соцстрахування перед ВПО на вказану дату становили 7,8 млрд грн, з них реальні – 0,8 млрд гривень.

VIII. Видатки Фонду безробіття впродовж останніх трьох років щороку зростали і загалом збільшились у 2,2 раза – з 10 722,5 млн грн у 2018 році до 23 187,6 млн грн у 2020 році. Ці кошти використовувались за недосконалого законодавства, організаційних недоліків усіх учасників процесу та з певними прорахунками, допущеними при плануванні їх обсягів, насамперед внаслідок браку досвіду своєчасного та ефективного реагування на виклики ринку праці в умовах, пов'язаних з кризовими явищами, а саме у зв'язку з поширенням COVID-19 і запровадженням карантинних заходів у 2020 році. Скорочення видатків на надання соціальних послуг і заходи сприяння зайнятості через їх обмеження та організаційні прорахунки унеможливили виконання у 2020 році запланованих витрат на зазначені цілі за всіма напрямками.

Внаслідок пандемії COVID-19 досягнуте у 2019 році поліпшення ситуації на ринку праці знівельовано: у 2020 році скоротилися обсяги зайнятості

(чисельність зайнятого населення зменшилась на 4 відс. – до **15 915 тис. осіб**) та її **рівень** (на 2 відс. пункту – до **56,2 відс.**) і зросли **обсяги безробіття** (чисельність безробітного населення за методологією Міжнародної організації праці збільшилась на 12,5 відс. – до **1 674,2 тис. осіб**) і його **рівень** (на 1,3 відс. пункту – до **9,5 відсотка**). **Знизився рівень працевлаштування** (на 7,1 відс. пункту – до **30,8 відс.**), при цьому у **1,4** рази збільшилась чисельність безробітних (до **1 119 тис. осіб**), які отримували допомогу по безробіттю.

Зазначене, а також недонадходження коштів від ЄСВ спричинило **дефіцит фінансових ресурсів початково бездефіцитного бюджету Фонду безробіття**. Фінансову стабільність цього Фонду забезпечено шляхом виділення Урядом **5448,2 млн грн фінансової допомоги із фонду боротьби з COVID-19** для своєчасної виплати допомоги по безробіттю.

Загалом обсяг видатків Фонду безробіття за рахунок коштів державного бюджету у 2020 році порівняно з 2019 роком збільшився у **7,8 тис. раз** і становив **більш як третину його загального обсягу** (2019 рік – 1,1 млн грн; 2020 рік – 8569,8 млн грн), при цьому обсяг видатків Фонду безробіття за рахунок власних надходжень збільшився на **10 відс.** (2019 рік – 13 292,6 млн грн, 2020 рік – 14 617,8 млн гривень).

У 2020 році ускладнене планування видатків Фонду безробіття (через непередбачуваність ситуації на ринку праці) та об'єктивні організаційні прорахунки негативно вплинули на повноту та своєчасність їх освоєння, як наслідок, **не використано 1 665,1 млн грн (6,7 відс. затверджених видатків)**, з яких **1482,1 млн грн (89 відс.) – кошти державного бюджету**.

1. Видатки на матеріальне забезпечення на випадок безробіття, які є найбільш витратною (понад дві третини) статтею видатків Фонду безробіття, порівняно з 2019 роком зросли у 2020 році в **1,7** рази – до **16 087,6 млн грн**, що дало змогу забезпечити **829,7 (2019) і 1 118,6 тис. осіб (2020) допомогою по безробіттю, 2,4 і 0,7 тис. безробітних** – одноразовою виплатою для організації ними підприємницької діяльності, **0,8 і 1,3 тис. осіб** відповідно – **допомогою на поховання**. При цьому у квітні-червні та листопаді-грудні 2020 року допущено випадки несвоєчасного задоволення потреби в коштах для виплати допомоги по безробіттю.

У 2020 році **середньомісячна чисельність одержувачів допомоги збільшилась майже в 1,5 рази** – з **251,9 тис осіб (2019) до 369 тис осіб (2020)**. Зокрема, у квітні 2020 року розпочато виплату допомоги по безробіттю **109,9 тис. особам**, що **втричі перевищило** цей показник порівняно з аналогічним періодом 2019 року. На кінець грудня 2020 року таку допомогу отримували вже понад **402,4 тис. осіб** (на 41 відс. більше, ніж в аналогічному періоді попереднього року). **Середньомісячний розмір цієї допомоги у 2020 році становив 3632,8 грн і зріс порівняно з 2018 роком (2504,6 грн) в 1,5 рази, з 2019 роком (3118,9 грн) – в 1,2 рази.**

У 2019–2020 роках встановлений правлінням Фонду безробіття мінімальний розмір допомоги по безробіттю для осіб, яким вона призначається без урахування страхового стажу, зріс на 64 відс. – з 610,0 до **650,0 грн** у січні 2020 року, а з **12.03.2020** на період дії карантину і протягом 30 календарних днів після його закінчення – до **1000,0 гривень**. Водночас для осіб, яким така допомога призначається з урахуванням страхового стажу, у 2020 році її розмір збільшився лише на **10 відс.** (з 1 630,0 до 1 800,0 грн на місяць).

При цьому згідно з нормами **Конвенції МОП** про мінімальні норми соціального забезпечення **№ 102** (стаття 67), ратифікованої Законом України від 16.03.2016 № 1024, розмір допомоги по безробіттю повинен бути **не менше 45 відс. заробітної плати** некваліфікованого працівника (мінімальна заробітна плата), тобто на кінець 2020 року при встановленому Законом № 294 (зі змінами) розмірі мінімальної заробітної плати 5 000 грн допомога мала становити **2 250 грн**, однак її мінімальний розмір становив лише **36 відс.** мінімальної заробітної плати.

Через стрімке зростання у 2020 році чисельності одержувачів допомоги по безробіттю (з 251,9 до 369 тис. осіб) і, як наслідок, **дефіцит фінансових ресурсів Фонду безробіття на виплату зазначеної допомоги** (за рахунок коштів Фонду безробіття забезпечена лише на **68 відс.**), із фонду боротьби з COVID-19 використано **5 142,9 млн грн** (94,4 відс. виділеного обсягу допомоги на такі цілі), що дало змогу своєчасно виплатити допомогу по безробіттю, за розрахунками, **358 тис. осіб**. Також за рахунок фінансової допомоги Фондом безробіття здійснено видатки на виплату допомоги **по частковому безробіттю на період карантину (2 779,9 млн грн)**; надання **одноразової матеріальної допомоги** суб'єктам господарювання на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів (**646,4 млн гривень**).

2. У 2020 році, враховуючи обмеження, встановлені Законом № 553, з квітня по листопад **виплати одноразової допомоги по безробіттю для організації безробітними підприємницької діяльності призупинено**, що унеможливило заплановану Фондом безробіття підтримку малого та середнього бізнесу та не сприяло самозайнятості населення. До бюджету Фонду безробіття декілька раз вносились зміни, відповідно до яких видатки на такі виплати **скоротилась з 386,1 до 33,1 млн грн, тобто в 11,7 раза.**

Чисельність отримувачів допомоги по безробіттю для організації безробітним підприємницької діяльності у **2020 році** становила **678 осіб і зменшилась** порівняно з 2019 роком (**2383 особи**) у **3,5 раза**, цим особам виплачено **24,8 млн грн** зазначеної допомоги (74,9 відс. затверджених видатків, у 3,3 раза менше, ніж у 2019 році). При цьому середній розмір одноразової виплати становив **36 589,1 грн** і збільшився на **6,5 відс.** порівняно з 2019 роком (34 500,6 гривні).

Нормативними документами не визначено механізму контролю за термінами здійснення підприємницької діяльності особами, які отримали одноразову допомогу по безробіттю для організації безробітними підприємницької діяльності, та повернення виплачених коштів у разі припинення цієї діяльності достроково, що створює ризики неефективного використання коштів Фонду безробіття та можливості для маніпулювання отримувачами такої допомоги.

Оскільки середня тривалість зайнятості осіб, які отримали виплату допомоги по безробіттю одноразово для створення власної справи, а потім припинили діяльність, становила у 2019 році 9 місяців, у 2020 році – 6 місяців, то 39,4 млн грн, витрачених на виплату 1130 особам (2019 рік – 946 осіб, 32,6 млн грн; 2020 рік – 184 особи, 6,8 млн грн), мають ознаки нерезультативного використання.

3. Внаслідок обмеження Законом № 553 із квітня до листопада 2020 року здійснення видатків на надання соціальних послуг і заходи щодо сприяння зайнятості, їх заплановані обсяги скоротились наполовину – з 1 203,0 до 539,7 млн грн, з яких використано 438,4 млн грн (81,2 відс.), що на третину менше порівняно із 2019 роком.

Обмеження видатків, організаційні прорахунки та недоліки ДЦЗ при плануванні унеможливили надання в повному обсязі соціальних послуг і здійснення заходів щодо сприяння зайнятості, призвели до неповного використання навіть вже уточнених запланованих видатків, зокрема, на профорієнтацію та її забезпечення – на 70,9 відс., інформаційні та консультаційні послуги – на 60,9 відс., видачу ваучерів – на 45,5 відс., організацію громадських робіт – на 38,9 відс., професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації – на 14,8 відс., видатки на компенсацію роботодавцям частини ЄСВ взагалі не здійснювались.

Ефективність механізму сприяння працевлаштуванню молоді є недостатньою. Цей механізм потребує удосконалення, необхідні нові, більш дієві методи підтримки молоді, стимулювання роботодавців до працевлаштування такої категорії безробітних.

4. Механізм отримання роботодавцем згідно із статтею 24 Закону № 5067 компенсації частини фактичних витрат, пов'язаних зі сплатою ЄСВ, є недосконалим. Через складні для роботодавців законодавчі вимоги щодо виплати заробітної плати в розмірі не менше ніж три мінімальні заробітні плати за кожен працевлаштовану особу, зменшується кількість роботодавців, які б могли скористатися цією компенсацією.

Протягом чотирьох років не врегульовано питання надання органами Держпраці підтвердження про виконання роботодавцем умов компенсації, що передбачено Порядком компенсації роботодавцям частини фактичних витрат, пов'язаних із сплатою єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2013 № 153 (далі – Порядок № 153), оскільки наразі немає правових підстав для проведення таких перевірок на підприємствах.

Через недосконалість механізму отримання компенсації, недоліки у плануванні та окремі організаційні прорахунки ДЦЗ, у 2020 році роботодавці не звертались щодо компенсації частини витрат, пов'язаних зі сплатою ЄСВ. Це призвело до фактичного згортання бюджетної програми за КПКВК 1201290, не використано 800 тис. грн, передбачених на виплату такої компенсації.

5. Правове регулювання матеріального забезпечення, надання соціальних послуг і заходів сприяння зайнятості потребує удосконалення:

встановлені статтею 2 Закону № 1533 розміри виплати допомоги по безробіттю, умови надання якої визначені частиною першою статті 23 цього Закону, не забезпечують в повному обсязі принципів страхування на випадок безробіття, зокрема диференціацію розмірів виплати цієї допомоги залежно від страхового стажу та тривалості безробіття;

законодавчо не визначено соціально важливих видів громадських робіт, до яких можуть залучатися зареєстровані безробітні та категорії роботодавців, які можуть їх виконувати, не визначено частки співфінансування таких видів робіт за рахунок коштів Фонду безробіття;

не приведено у відповідність зі статтею 47¹ Закону № 5067 Порядок надання та повернення коштів, спрямованих на фінансування допомоги по частковому безробіттю на період карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 22.04.2020 № 306, у частині надання допомоги по частковому безробіттю на період надзвичайної ситуації, встановленої Кабінетом Міністрів України.

Аналіз засвідчив: відповідно до Закону № 341, в межах передачі функцій у сфері зайнятості від Мінсоцполітики до Мінекономіки, на дату аналізу потребували перегляду та актуалізації 20 нормативно-правових актів, з яких один – виданий Міністерством праці України у 1996 році, два – Міністерством праці та соціальної політики України у 2000, 2009 роках, 17 – Міністерством соціальної політики України у 2013–2019 роках.

За результатами обговорення та на підставі викладеного Рахункова палата

В И Р І Ш И Л А:

1. Звіт про результати аналізу системи загальнообов'язкового державного пенсійного і соціального страхування та соціального захисту населення затвердити.

2. Звіт про результати аналізу у вигляді електронного документа і рішення Рахункової палати надіслати **Верховній Раді України** протягом 15 днів з дня затвердження цього Звіту і зазначити:

першочерговим завданням у сфері соціального страхування є створення сучасної нормативно-правової бази, яка б визначала їх правові, економічні та організаційні засади, і розроблення відповідної системи управління соціальним страхуванням;

прийняття або внесення змін до законодавчих актів у частині започаткування нових видів соціальної допомоги, виплат та/або збільшення їх розмірів має здійснюватись за наявності обґрунтованої оцінки та розрахунків Урядом реальних можливостей державного бюджету і страхових фондів;

при підготовці до другого читання законопроекту від 29.03.2021 № 5351 «Про страхування» врахувати, що питання відшкодування шкоди, заподіяної життю та здоров'ю працівників, зокрема медиків, у процесі їх трудової діяльності, повинні регулюватися для всіх категорій працівників виключно Законом № 1105.

3. Відомості про результати аналізу у формі рішення Рахункової палати та Звіт про результати аналізу у вигляді електронного документа надіслати **Кабінету Міністрів України і рекомендувати:**

для поліпшення інформаційного забезпечення соціального захисту населення забезпечити виконання рішення про проведення всеукраїнського перепису населення у 2023 році без перенесення встановлених строків;

розробити план дій та вжити заходів, спрямованих на досягнення фінансової стабільності системи загальнообов'язкового державного пенсійного та соціального страхування, для забезпечення виконання страховими фондами своїх зобов'язань;

забезпечити складання обґрунтованих прогностичних розрахунків соціальних витрат відповідно до встановлених державою пільг та гарантій, збалансованих з їх фінансовим забезпеченням;

розробити стратегію оптимізації гарантованих державою пільг, компенсацій та допомог особам, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, в частині систематизації їх видів, кількості та осучаснення розмірів виплат;

під час підготовки консолідованої претензії України до Російської Федерації щодо реалізації її міжнародно-правової відповідальності за збройну агресію проти України врахувати вимоги статті 15 Закону № 1706 щодо компенсації прямих витрат внутрішньо переміщених осіб, що виникли внаслідок вимушеного переміщення, а також всіх витрат на приймання та облаштування зазначених осіб, які здійснені за рахунок Державного бюджету України та місцевих бюджетів, відповідно до норм міжнародного права, які були понесені з вини держави-агресора;

вивчити питання доопрацювання та внесення на розгляд Верховної Ради України законопроекту «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо адміністрування соціальних внесків (зборів) та забезпечення фінансової стійкості пенсійної системи»;

розглянути питання посилення контролю за виконанням всіма залученими міністерствами та іншими ЦОВВ постанови Кабінету Міністрів України від 17.07.2019 № 681 «Про оптимізацію надання адміністративних послуг у сфері пенсійного забезпечення»;

вирішити питання погодження Державною регуляторною службою України Положення про ТЗР;

вжити заходів щодо погашення заборгованості зі сплати ЄСВ.

Доручити МОЗ:

забезпечити дотримання терміну переходу на електронні листки тимчасової непрацездатності (до 31.08.2021), тестування системи та відповідне нормативно-правове регулювання цього процесу;

посилити контроль за обґрунтованістю видачі лікарсько-консультативною комісією висновків щодо направлення хворих (застрахованих осіб) на лікування в реабілітаційні відділення санаторно-курортних закладів за кошти Фонду соцстрахування;

розробити та затвердити на виконання статті 36 Закону № 1645 порядок проведення епідеміологічного обстеження (розслідування) епідемій та спалахів інфекційних хвороб.

Доручити Мінветеранів вжити заходів щодо завершення у 2021 році розроблення і введення в експлуатацію Реєстру ветеранів війни.

Доручити Мінфіну:

вжити заходів щодо забезпечення достатнього фінансування для повного відшкодування шкоди, заподіяної майну та здоров'ю громадян, які мають статус постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, відповідно до наданих Мінсоцполітики обґрунтованих розрахунків, підтверджених даними органів соцзахисту щодо кількості постраждалих від Чорнобильської катастрофи осіб у розрізі відповідних категорій;

вжити заходів щодо забезпечення повного фінансування Мінсоцполітики для придбання путівок до дитячих центрів «Артек» і «Молода гвардія» на виконання вимог Закону № 906;

удосконалити процес планування та адміністрування ЄСВ;

забезпечити з метою недопущення здійснення страховими фондами власних розрахунків сум ЄСВ планування ДПС не індикативних, а планових показників ЄСВ і включення їх, зважаючи на пропорції розподілу, до бюджетів страхових фондів;

урегулювати, зважаючи на термін позовної давності, питання погашення позик на покриття тимчасових касових розривів, наданих з єдиного казначейського рахунка Пенсійного фонду у 2007–2014 роках;

спільно з усіма залученими органами забезпечити повноцінний обмін інформацією для впровадження превентивної верифікації у повному обсязі.

Доручити Мінекономіки:

прискорити розроблення та внесення на розгляд Кабінету Міністрів України законопроекту про внесення змін до Закону № 5067 щодо збільшення вартості дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства, скасування дозволу у разі несплати за нього;

внести пропозиції щодо правового врегулювання умов повернення Фондом безробіття до державного бюджету коштів у сумі 1 277 млн грн, які виділялись у 2020 році за КПКВК 1201240 на поворотній основі;

вжити заходів для зменшення заборгованості із виплати заробітної плати;

розробити та вжити заходів, спрямованих на досягнення фінансової стабільності системи загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, для забезпечення виконання Фондом безробіття своїх зобов'язань;

підготувати та внести на розгляд Кабінету Міністрів України проєкт змін щодо:

- урегулювання у Законах № № 5067, 1533 правового статусу державної служби зайнятості і усунення правових неузгодженостей, пов'язаних із визначенням статусу цієї служби;

- посилення страхового принципу при призначенні допомоги по безробіттю застрахованим особам, у тому числі шляхом перегляду визначеного частиною першою статті 23 Закону № 1533 розміру цієї допомоги у відсотках до середньої заробітної плати (доходу) та залежно від страхового стажу;

- зміни підходів у Законах № № 1533, 5067 до стимулювання самозайнятості населення, підприємницьких ініціатив безробітних громадян, зокрема щодо встановлення критеріїв періоду тривалості ведення підприємницької діяльності особами, що отримали одноразову допомогу по безробіттю для її організації, механізму повернення виплачених коштів у разі припинення такої діяльності достроково;

- конкретизації у статті 31 Закону № 5067 умов залучення безробітних до громадських робіт і визначення частки співфінансування таких робіт за рахунок коштів Фонду безробіття;

- удосконалення у Законі № 5067 діючих та запровадження нових програм сприяння зайнятості молоді, стимулювання роботодавців до працевлаштування такої категорії безробітних;

- осучаснення у Порядку № 153 механізму надання роботодавцям компенсації частини фактичних витрат, пов'язаних зі сплатою ЄСВ, зокрема щодо правового врегулювання процедури проведення перевірок підтвердження наданої роботодавцем інформації про виконання ним умов компенсації;

- приведення Порядку № 306 у відповідність зі статтею 47¹ Закону № 5067 у частині надання допомоги по частковому безробіттю на період надзвичайної ситуації, встановленої Кабінетом Міністрів України;

- завершити перегляд та актуалізацію нормативно-правових актів у сфері зайнятості населення;

- посилити контроль за плануванням ДЦЗ видатків за кошти державного бюджету на компенсацію роботодавцю частини фактичних витрат, пов'язаних зі сплатою ЄСВ (КПКВК 1201290), і на соціальний захист працівників, що вивільняються у зв'язку із виведенням працівників ЧАЕС (КПКВК 1201280);

- визначитись із подальшим використанням об'єкта незавершеного будівництва – адміністративної будівлі ДЦЗ у м. Києві, вул. Астраханська, № 9-17, та ухвалити відповідні управлінські рішення з метою запобігання неефективному витрачання коштів Фонду безробіття.

Доручити Мінфіну, Мінсоцполітики, Мінекономіки та страховим фондам:

- підготувати та внести на розгляд Кабінету Міністрів України проєкт змін щодо:

- встановлення єдиних підходів до затвердження бюджетів страхових фондів (зокрема, виділення окремим рядком сум ЄСВ), врегулювання питання одночасного узгодження показників бюджетів страхових фондів з показниками державного бюджету в разі їх перегляду,

- визначення чіткого переліку видатків страхових фондів на організацію їх роботи та обов'язкового погодження цих видатків з Мінфіном,

- встановлення єдиної методики відображення в обліку органами, що здійснюють соціальні виплати ВПО, сум, несплачених за минулі періоди,

- доповнення переліку видатків, що здійснюються з державного бюджету, встановленого статтею 87 Бюджетного кодексу України, видатками на покриття недоотриманої суми коштів від застосування розміру пільгового розміру ЄСВ,

- узгодження з підпунктом 2 пункту 14 розділу VI Бюджетного кодексу України пункту 4 статті 4 Закону № 1105 і пункту 4 статті 16 Закону № 1533 у

частині застосування казначейського обслуговування коштів страхових фондів у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України,

- доповнення статті 91 Регламенту Верховної Ради України з метою недопущення неконтрольованого розбалансування бюджетів страхових фондів нормами, що передбачатимуть у разі внесення законопроекту, проекту іншого акта, прийняття якого призведе до зміни показників бюджетів страхових фондів, подання у складі супровідних документів фінансово-економічного обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки) наслідків застосування закону або іншого акта після його прийняття (надходжень та/або витрат бюджетів страхових фондів),

- осучаснення нормативу видатків на організацію роботи страхових фондів, встановленого постановою № 710, забезпечення його дотримання та покладання на органи Казначейства контролю за здійсненням страховими фондами видатків у межах затверджених бюджетів (кошторисів),

- визначення форми власності майна страхових фондів, зокрема Фонду соцстрахування, законодавчого закріплення її в Основах про страхування і відповідних нормативно-правових актах, що регулюють діяльність страхових фондів,

- віднесення Фонду соцстрахування до юридичної особи публічного права,

- встановлення в Законі України від 08.07.2010 № 2464 «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» обґрунтованого розміру ЄСВ, який за існуючого стану справ забезпечить наповнення бюджетів страхових фондів для повного виконання їх повноважень;

розглянути питання про недопущення при формуванні та виконанні бюджетів страхових фондів порушення принципів економічної залежності видатків споживання від отриманих доходів та ВВП, а також враховувати це при прийнятті нормативно-правових актів, що впливають на збільшення видаткової частини бюджетів страхових фондів;

удосконалити затвержені Порядком № 44 форми звітності страхових фондів з виконання бюджетів;

розглянути питання та з метою збалансування бюджетів ПФУ та Фонду соцстрахування внести відповідні пропозиції щодо звільнення їх бюджетів від невластивих видатків та недопущення їх виникнення у подальшому;

розглянути питання щодо узгодження фактичної структури управління страховими фондами з визначеною Основами про страхування;

розглянути питання про доцільність переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності та у разі необхідності внести відповідні пропозиції;

Мінсоцполітики забезпечувати повне відшкодування Фонду соцстрахування з державного бюджету за КПКВК 2501200 пільгового матеріального забезпечення постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи;

Мінфіну і Мінсоцполітики вжити заходів щодо недопущення виникнення заборгованості Фонду соцстрахування перед застрахованими особами з виплати матеріального забезпечення.

Доручити Мінфіну, Мінсоцполітики та ПФУ:

підготувати та внести на розгляд Кабінету Міністрів України проєкт змін щодо:

- узгодження норми абзацу дев'ятого частини першої статті 57 Закону України від 05.09.2017 № 2145 «Про освіту» із частиною четвертою статті 114 Закону № 1058 щодо державних гарантій педагогічним працівникам у частині призначення пенсії за вислугу років,

- звільнення ПФУ від сплати судового збору згідно із Законом України «Про судовий збір» через дефіцит його бюджету,

- визначення коштів державного бюджету у Законі № 1058 джерелами покриття видатків на оплату послуг з доставки пенсій за віком на пільгових умовах, дострокових пенсій окремим категоріям громадян, пенсій за вислугу років, виплату допомоги на поховання особам, зазначеним у частині четвертій статті 114, частині другій статті 115, абзаці п'ятому пункту 2 та абзаці другому пункту 21 Прикінцевих положень Закону № 1058,

- визначення усіма законами України, відповідно до яких призначається пенсія, джерел покриття видатків на виплату та доставку пенсій і допомоги на поховання,

- доповнення переліку видатків, що здійснюються з державного бюджету, встановленого підпунктом «а» пункту 9 частини першої статті 87 Бюджетного кодексу України:

видатками на виплату та доставку пенсій за віком на пільгових умовах, дострокових пенсій окремим категоріям громадян, пенсій за вислугу років, допомоги на поховання, а також сумою, якої не вистачає для повного покриття видатків ПФУ на виплату та доставку пенсій за віком, призначених на пільгових умовах, як це передбачено частиною третьою статті 9, частиною четвертою статті 114, частиною другою статті 115, абзацами п'ятим та шостим пункту 2 та абзацом другим пункту 21 Прикінцевих положень Закону № 1058;

видатками на пенсійні виплати постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи (стаття 63 Закону № 796) і щомісячні доплати до пенсії непрацюючим пенсіонерам, вивільненим у зв'язку із закриттям ЧАЕС (пункт «г» частини другої статті 12 Закону № 309);

- визначення джерелом фінансування витрат на виплату щомісячної доплати до пенсії непрацюючим пенсіонерам, вивільненим у зв'язку із закриттям ЧАЕС (пункт «г» частини другої статті 12 Закону № 309), коштів державного бюджету, що спрямовуються Мінсоцполітики і ПФУ за КПКВК 2506080 (з метою уникнення дублювання видатків державного бюджету за різними бюджетними

програмами і головними розпорядниками у частині третій статті 12 Закону № 309),

- усунення протиріч між частиною вісімнадцятою статті 43 і частиною четвертою статті 63 Закону № 2262 щодо упорядкування умов перерахунку пенсій військовослужбовцям,

- визначення джерела фінансування сплати страхових внесків до ПФУ за осіб, яким до страхового стажу зараховуються періоди, за які не сплачувалися страхові внески або сплачувалися у неповному розмірі,

- встановлення фінансової та адміністративної відповідальності посадових осіб підприємств, організацій за невнесення або несвоєчасне внесення плати для покриття фактичних витрат ПФУ на виплату та доставку пенсій за віком на пільгових умовах,

- унормування у Законі України від 16.03.2014 № 1603 «Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни» виплати цільової грошової допомоги на прожиття особам з інвалідністю внаслідок війни та учасникам бойових дій за рахунок коштів державного бюджету;

підготувати спільно з Фондом соцстрахування та внести на розгляд Кабінету Міністрів України проєкт порядку виплати ВПО невиключених сум соціальних виплат за минулий період і розробити єдину методику відображення в обліку органами, що здійснюють соціальні виплати ВПО, сум, невиключених за минулі періоди;

підготувати та внести на розгляд Кабінету Міністрів України проєкт нового Порядку погашення заборгованості, що утворилася внаслідок нарахування (перерахунку) пенсійних виплат на виконання судових рішень;

розглянути питання запровадження окремої бюджетної програми «Погашення заборгованості з пенсійних виплат за рішенням суду»;

розробити на середньострокову перспективу план заходів зі зменшення дефіциту бюджету ПФУ;

вивчити питання врахування при підготовці нормативно-правових актів, спрямованих на підвищення пенсійних виплат, страхового стажу та індивідуального заробітку;

розглянути питання врегулювання отримання пенсії особою у разі виїзду на постійне місце проживання до країн, з якими Україною не укладено міжнародних договорів;

припинити практику застосування органами ПФУ при призначенні пенсії за віком на пільгових умовах роз'яснення Міністерства соціального забезпечення України від 20.01.1992 № 8 «Про порядок врахування трудового стажу, що дає право на пенсію незалежно від віку працівникам, безпосередньо зайнятим повний робочий день на роботах, передбачених статтею 14 Закону України «Про пенсійне забезпечення», що суперечить чинному законодавству, для пільгового

обчислення стажу роботи за професією працівникам, безпосередньо зайнятим повний робочий день на підземних роботах та в металургії, вивчити питання доцільності закріплення визначеного цим роз'ясненням порядку обчислення пільгового стажу у статті 114 Закону № 1058 і Порядку застосування списків № 1, 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників при обчисленні стажу роботи, що дає право на пенсію за віком на пільгових умовах, затвердженому наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 18.11.2005 № 383;

розглянути питання прийняття осучасненого закону, що врегулює проблеми соціального захисту постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи та сприятиме уникненню судових позовів;

вивчити питання уніфікації механізму перерахунків пенсій, призначених відповідно до Закону № 2262, незалежно від силових відомств, у яких проходили службу військові пенсіонери;

дотримуватися вимог частини п'ятої статті 43 Бюджетного кодексу України, пункту 5 Порядку покриття тимчасових касових розривів Пенсійного фонду України, пов'язаних з виплатою пенсій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.12.2010 № 1080, та умов договорів при наданні та поверненні ПФУ позик на покриття тимчасових касових розривів;

розглянути питання осучаснення пенсій державним службовцям;

розглянути питання упорядкування системи та механізму встановлення надбавок, підвищень та доплат до пенсій, визначення їх розмірів на підставі єдиного базового показника, а також скасування однотипних і дублюючих їх видів;

вжити заходів щодо недопущення неконтрольованого зростання видатків на доставку пенсійних виплат; ретельно відпрацювати вимоги до учасників конкурсу з відбору організацій, здатних забезпечити доставку пенсій.

4. Рекомендувати Мінсоцполітики:

вивчити питання щодо внесення змін до законодавства в частині перегляду у визначеному законом порядку переліку неактуальних розмірів і видів встановлених законодавством пільг, компенсацій, допомоги (зокрема, компенсації вартості санаторно-курортних путівок) та заміни частини пільг соціальними послугами (наприклад, транспортне забезпечення), що, враховуючи їх монетизацію та адресність, зменшить навантаження на державний бюджет;

удосконалити нормативно-правове забезпечення соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та надати Кабінету Міністрів України проекти відповідних нормативно-правових актів;

вжити заходів для забезпечення взаємодії з МОЗ у частині обміну інформацією з Державного реєстру України, до складу якого входять соціологічні, дозиметричні і медичні підреєстри, стосовно осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;

вжити заходів щодо забезпечення введення протягом 2021 року в промислову експлуатацію програмного комплексу «Інтегрована інформаційна система «Соціальна громада»;

розробити і затвердити порядок взаємодії суб'єктів системи надання соціальних послуг як складової Єдиної інформаційної системи соціальної сфери (ЄІССС) з урахуванням вимог постанови Кабінету Міністрів України від 27.01.2021 № 99 «Про Реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг»;

пришвидшити створення та функціонування Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг як складової Єдиної інформаційної системи соціальної сфери з урахуванням вимог постанови Кабінету Міністрів України від 27.01.2021 № 99 «Про Реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг»;

розробити і затвердити методику проведення моніторингу надання соціальних послуг та оцінки їх якості;

забезпечити затвердження порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці / територіальної громади у соціальних послугах;

з метою реалізації пілотного проєкту «Розвиток соціальних послуг» вжити заходів щодо перетворення установ/закладів надання соціальних послуг державного/комунального секторів у державні/комунальні підприємства;

вжити заходів щодо удосконалення системи управління Експериментальним проєктом у частині визначення відповідальних зі сторони замовника та забезпечити досягнення цілей проєкту;

вжити дієвих заходів для досягнення в межах встановлених термінів виконання індикаторів/результатів/умов, пов'язаних з виплатами, які передбачені міжнародними угодами;

при підготовці бюджетних запитів та проєктів кошторисів забезпечити складання обґрунтованих розрахунків відповідно до вимог Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228;

вжити заходів для створення та функціонування Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, як це передбачено частиною другою статті 7 Закону № 2229, зі створенням комплексної системи захисту інформації відповідно до вимог Закону України від 05.07.1994 № 80/94-ВР «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах»;

розробити порядок складання обґрунтованих деталізованих розрахунків видатків на виплату громадянам пільг і житлових субсидій з використанням даних Єдиного державного реєстру отримувачів житлових субсидій та Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, які мають право на пільги;

розглянути питання про доцільність підвищення норми сплати за послуги до 20 відс. після зняття карантину та можливість пом'якшення обмежень на отримання субсидій, які пов'язані з майновим станом заявника;

вжити заходів щодо придбання встановленої кількості (90 відс.) путівок дитячих центрів «Артек» і «Молода гвардія» для оздоровлення та відпочинку дітей за рахунок коштів державного бюджету;

вжити заходів щодо організації щорічного збору та зведення інформації про чисельність дітей, у тому числі дітей, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки, у розрізі адміністративно-територіальних одиниць;

розробити і затвердити порядок направлення на оздоровлення та відпочинок дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку вищої категорії, які розташовані в гірських районах (районах, в яких розташовані населені пункти, віднесені до категорії гірських), згідно з вимогами Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті на оздоровлення і відпочинок дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку вищої категорії, які розташовані в гірських районах (районах, в яких розташовані населені пункти, віднесені до категорії гірських), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31.03.2021 № 322;

підготувати та внести на розгляд Кабінету Міністрів України проєкт змін щодо:

- приведення Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) закладів фахової передвищої та вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 № 1045, у частині визначення мережі розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачів таких коштів у відповідність до вимог частини третьої статті 10 Бюджетного кодексу України;

- внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для забезпечення деяких категорій осіб з інвалідністю санаторно-курортними путівками, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 № 110, у частині можливості здійснення виплат грошових компенсацій замість санаторно-курортного лікування та вартості самостійного санаторно-курортного лікування;

- внесення змін до Закону України від 21.02.2014 № 745 «Про встановлення державної допомоги постраждалим учасникам масових акцій громадського протесту та членам їх сімей» в частині джерел покриття витрат на виплату державної допомоги членам сімей осіб, смерть яких пов'язана з участю в масових акціях громадського протесту, що відбулися у період з 21 листопада 2013 р. по 21 лютого 2014 р., та особам, які отримали тілесні ушкодження, побої, мордування під час участі в зазначених акціях, оскільки у 2019 і 2020 роках такі

виплати Мінсоцполітики здійснювалися за бюджетною програмою за КПКВК 2501190;

- внесення змін до Переліку закладів охорони здоров'я та програм у галузі охорони здоров'я, що забезпечують виконання загальнодержавних функцій, видатки на які здійснюються з державного бюджету, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16.05.2011 № 501, у частині актуалізації назв санаторіїв, які належать до сфери управління Мінсоцполітики;

забезпечити обґрунтоване планування видатків за напрямом «виплата матеріальної допомоги військовослужбовцям, звільненим з військової строкової служби» з використанням наявних інформаційних баз і систем;

розробити механізм взаємодії Мінсоцполітики з МОН у частині планування видатків на виплату соціальних стипендій Верховної Ради України;

забезпечити планування видатків на виплати деяких видів допомог, компенсацій, грошового забезпечення та оплати послуг окремим категоріям населення за КПКВК 2501030 і 2501130 на підставі обґрунтованих розрахунків з використанням наявних інформаційних баз і систем, а також контроль за їх використанням;

розглянути питання розроблення Стратегії облаштування депортованих осіб, їх адаптації та інтеграції в українське суспільство, в якій визначити ефективні механізми збору, обробки та моніторингу актуальної інформації щодо загальної кількості репатріантів та членів їх сімей, отриманого ними житла та інших пільг і компенсацій; вдосконалити підходи до планування видатків на розселення та облаштування депортованих кримських татар та осіб інших національностей, які були депортовані з території України, проведення національно-культурних мистецьких заходів, спрямованих на задоволення соціальних і культурних потреб депортованих осіб, та визначити органи, відповідальні за організацію цих заходів, шляхи залучення інвестицій на зазначені цілі; систему контролю за використанням коштів;

вирішити спільно з Мінветеранів з покладанням на це Міністерство відповідних повноважень питання доцільності передачі йому частини бюджетних призначень на виплату довічних державних стипендій, щорічної разової грошової допомоги ветеранам війни і жертвам нацистських переслідувань та соціальної допомоги особам, які мають особливі та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, одноразової грошової допомоги членам сімей осіб, смерть яких пов'язана з участю в масових акціях громадського протесту, що відбулися у період з 21 листопада 2013 р. по 21 лютого 2014 р., та особам, які отримали тілесні ушкодження, побої, мордування під час участі в зазначених акціях.

5. Рекомендувати ФСЗІ:

забезпечити обґрунтоване планування видатків за КПКВК 2507100 на забезпечення дітей з інвалідністю реабілітаційними заходами на підставі

об'єктивних даних щодо кількості відповідної категорії дітей, що потребують такі послуги;

забезпечити складання обґрунтованих розрахунків доходів спеціального фонду від надходження адміністративно-господарських санкцій і пені, а також розробити порядок обліку безнадійної заборгованості за несплаченими АГС та пені.

6. Рекомендувати ПФУ:

забезпечити спільно з Фондом соцстрахування постійне звіряння даних щодо померлих осіб, які отримують страхові виплати;

пришвидшити автоматизацію функціональних процесів планування показників бюджету в частині видатків, контролю за рухом коштів, формування всіх видів звітності з виконання бюджету, платіжних доручень на виплату пенсій за кордон, перенесення даних про трудову діяльність особи зі сканкопій, що надсилаються особою, в електронну трудову книжку;

удосконалити Порядок № 21-2, у тому числі передбачити механізм фінансування за рахунок коштів державного бюджету суми, якої не вистачає до повного покриття видатків ПФУ на виплату та доставку пенсій за віком на пільгових умовах відповідно до абзацу шостого пункту 2 Прикінцевих положень Закону № 1058;

вжити заходів щодо недопущення недоліків і прорахунків при плануванні видатків на пенсійні виплати всіх категорій пенсіонерів.

7. Рекомендувати Мінсоцполітики і Фонду соцстрахування:

підготувати та внести на розгляд Кабінету Міністрів України проєкт змін щодо:

поширення на осіб, інвалідність яких пов'язана з трудовим каліцтвом, права забезпечення автомобілями, визнаними гуманітарною допомогою;

включення Фонду соцстрахування та його робочих органів до переліку суб'єктів, які мають право на отримання в оренду державного та комунального майна без проведення аукціону згідно із Законом України від 03.10.2019 № 157 «Про оренду державного та комунального майна»;

до Закону № 1105:

- визначити терміни затвердження щорічних звітів про виконання бюджету Фонду соцстрахування та його діяльність,

- вилучити із статті 3 принцип соціального страхування «диференціювання страхового тарифу з урахуванням умов і стану безпеки праці, виробничого травматизму та професійної захворюваності на кожному підприємстві»,

- у статтях 11 і 12 чітко визначити напрями використання коштів Фонду соцстрахування,

- забезпечити єдине застосування у тексті Закону поняття терміна «страхові внески»,

- у статті 43 щодо осучаснення переліку документів, які надаються для призначення страхових виплат;

забезпечити обґрунтоване планування та ефективно використання коштів державного бюджету за напрямками видатків, запровадженими у зв'язку з COVID-19 у 2020 році та продовженими у 2021 році;

вивчити питання правового врегулювання прав фізичних осіб за угодами цивільно-правового характеру на отримання матеріального забезпечення та за необхідності надати відповідні пропозиції Кабінету Міністрів України;

вивчити питання удосконалення контролю за діяльністю Фонду соцстрахування, у тому числі щодо доцільності покладання таких повноважень статтею 53 Закону № 1105 на громадську раду Фонду соцстрахування, та за необхідності надати відповідні пропозиції Кабінету Міністрів України.

8. Рекомендувати Фонду соцстрахування:

забезпечити щорічне затвердження планів проведення засідань правління, програми робіт Фонду соцстрахування, проектів бюджетів і звітів про їх виконання, звітів про результати діяльності Фонду соцстрахування з дотриманням вимог Закону № 1105 і Статуту;

удосконалити Порядок № 42, зокрема, у частині осучаснення положень планування видатків на матеріальне забезпечення та соціальні послуги, узгодження переліку напрямів використання коштів Фонду соцстрахування із Законом № 1105;

затвердити порядок розпорядження майном;

поширити практику розміщення віддалених робочих місць працівників Фонду соцстрахування в центрах адміністративних послуг «Прозорий офіс»;

посилити внутрішній контроль за списанням майна, вжити дієвих заходів для раціонального та ефективного використання майна, яке не використовується;

забезпечити упорядкування організаційної структури (унормування порядку розподілу граничної чисельності працівників між робочими органами, їх відділеннями з урахуванням адміністративно-територіальної реформи, формування структури внутрішніх підрозділів ВД Фонду та її робочих органів);

забезпечити внутрішній контроль за дотриманням ВД Фонду та її робочими органами трудового законодавства у разі звільнення працівників і з метою уникнення зайвих грошових виплат із бюджету Фонду соцстрахування вживати згідно з чинним законодавством заходів щодо встановлення осіб, винних у незаконному звільненні працівників;

розробити та впровадити прикладне програмне забезпечення систем «Бюджет», «Медичні та соціальні послуги для потерпілих», електронних кабінетів страхувальника і застрахованої особи, завершити реалізацію системи

електронного документообігу та її інтеграцію із системою електронної взаємодії органів державної влади;

запровадити звітність щодо кількості потерпілих, які обліковуються в робочих органах ВД Фонду;

затвердити нові положення/порядки фінансування витрат для забезпечення потерпілих технічними та іншими засобами реабілітації, лікуванням, медичною реабілітацією, лікарськими засобами та виробами медичного призначення, слуховими апаратами, зубопротезуванням, очним протезуванням, окулярами, контактними лінзами, постільною та натільною білизною, постільними речами, гігієнічними виробами, професійною реабілітацією (професійним навчанням), перекваліфікацією та скасувати відповідні нормативні акти ФССНВ;

визнати таким, що втратило чинність, Положення про забезпечення путівками і доповнити Порядок № 33 нормами щодо компенсації витрат потерпілому (і супроводжуючій особі в разі наявності) за самостійно придбані путівки до санаторно-курортного закладу, проїзд до санаторного закладу і зворотному напрямку, на транспортування особи з інвалідністю спеціальним медичним транспортом (із зазначенням термінів виплати вказаної компенсації); встановлення строків та умов проведення часткової попередньої оплати, умов і термінів повернення санаторно-курортним закладом різниці між сумою попередньої оплати та вартістю фактично використаних потерпілим та супроводжуючою особою ліжокднів (із встановленням штрафних санкцій за несвоєчасне повернення коштів);

внести зміни до пункту 9.2 Примірної форми договору (додаток 3 до постанови правління Фонду соцстрахування від 24.05.2017 № 33) в частині встановлення штрафів санаторно-курортному закладу за недотримання строків надсилання робочому органу Фонду соцстрахування документів, визначених абзацом другим пункту 7.6 Примірної форми договору;

запровадити періодичну звітність про автомобілі, які повернено потерпілими і зберігаються в робочих органах ВД Фонду, та їх рух упродовж звітного періоду;

посилити контроль за використанням коштів Фонду соцстрахування та вжити заходів щодо недопущення виявлених недоліків і порушень у подальшому.

9. Рекомендувати Фонду безробіття:

розглянути питання визначення у Статуті Фонду безробіття термінів затвердження звітів про результати діяльності Фонду та виконання його бюджету;

розробити на виконання статті 23 Основ про страхування порядок складання і виконання бюджету Фонду безробіття;

визначити перспективні завдання Фонду безробіття згідно зі Статутом, зокрема затвердити Стратегію розвитку державної служби зайнятості;

посилити контроль за діяльністю ДЦЗ (виконує функції виконавчої дирекції Фонду безробіття), зокрема, шляхом заслуховування звіту про діяльність виконавчої дирекції Фонду та виконання бюджету Фонду;

розглянути можливість створення інформаційної системи (підсистеми) автоматизації процесів планування та виконання бюджету Фонду безробіття в розрізі статей і напрямів, здійснення контролю за рухом та залишком коштів Фонду безробіття, узагальнення та формування звітності; актуалізувати наступні етапи створення КСЗІ з урахуванням раніше проведених робіт і застосованих технологій захисту;

забезпечити належне планування видатків Фонду безробіття, зокрема на забезпечення діяльності ІПК ДСЗ, та контроль за їх використанням;

завершити перевірки цільового використання коштів виплати одноразової матеріальної допомоги суб'єктам господарювання; забезпечити повернення суб'єктами господарювання, у яких за результатами перевірок цільового використання коштів встановлені порушення, незаконно отриманих виплат одноразової матеріальної допомоги та допомоги по частковому безробіттю на період карантину;

провести інвентаризацію об'єктів незавершеного будівництва та внести пропозиції щодо подальшого використання таких об'єктів для забезпечення ефективного використання коштів Фонду безробіття, вжити заходів з метою унеможливлення ризиків нерезалізації об'єктів незавершеного будівництва;

забезпечити внесення відповідних змін до установчих документів державних установ ДСЗ у зв'язку зі зміною органу управління та передачею згідно з розпорядженням № 1228-р цілісних майнових комплексів ДСЗ від Мінсоцполітики до Мінекономіки;

завершити в установленому порядку державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно ДСЗ, у тому числі комплексу приміщень ІПК ДСЗ;

провести комплексний аналіз діяльності ІПК ДСЗ та ефективності використання коштів Фонду безробіття, спрямованих на забезпечення його діяльності; визначити стратегію розвитку ІПК ДСЗ та умови його фінансування;

провести моніторинг можливих варіантів подальшого використання об'єкта незавершеного будівництва – адміністративної будівлі ДЦЗ у м. Києві, вул. Астраханська, № 9-17, та ухвалити відповідні управлінські рішення з метою запобігання неефективному витрачання коштів Фонду.

10. Звіт про результати аналізу у вигляді електронного документа і рішення Рахункової палати надіслати Мінсоцполітики, ПФУ, Фонду соцстрахування, ФСЗІ, Мінветеранів, ДЦЗ, Мінекономіки.

11. Звіт про результати аналізу у вигляді електронного документа і рішення Рахункової палати надіслати Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів.

12. Оприлюднити рішення Рахункової палати і Звіт про результати аналізу на офіційному вебсайті Рахункової палати.

13. Забезпечити надання Верховній Раді України інформації про стан виконання об'єктами контролю рішення Рахункової палати протягом 45 днів з дня отримання від них інформації.

14. Контроль за виконанням цього рішення покласти на члена Рахункової палати Невідомого В. І.

Голова Рахункової палати

В. В. Пацкан